

महाराष्ट्र विधानपरिषद

पहिले अधिवेशन, २०२२

तारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

गुरुवार, दिनांक ०३ मार्च, २०२२ / फाल्गुन १२, १९४३ (शके)

- (१) उद्योग, खनिकर्म, मराठी भाषा मंत्री
 - (२) ऊर्जा मंत्री
 - (३) इतर मागास बहुजन कल्याण, खार जमिनी विकास, आपती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन मंत्री
 - (४) आदिवासी विकास मंत्री
 - (५) सहकार, पणन मंत्री
 - (६) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य मंत्री
- यांचे प्रभारी विभाग

प्रश्नांची एकूण संख्या - ४५

राज्यात अवकाळी पाऊस व गारपिटीमुळे झालेल्या
नुकसानीची भरपाई मिळणेबाबत

- (१) * ११९७२ श्री.अमोल मिटकरी, श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.विक्रम काळे, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.संजय दोंड, श्री.अरुण लाड, श्री.जयंत पाटील, श्री.रामदास आंबटकर, श्री.नागोराव गाणार, डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.निलय नाईक, श्री.रमेशदादा पाटील, श्री.रमेश कराड, श्री.प्रवीण दटके, डॉ.प्रज्ञा सातव, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.राजेश राठोड, डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.सदाशिव खोत, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, श्री.सुरेश धस, श्री.प्रसाद लाड, श्री.गोपिचंद पडळकर, श्री.सुजितसिंह ठाकूर, डॉ.रणजित पाटील, श्री.राजहंस सिंह, श्री.अब्दुल्लाखान दुर्राणी, श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात विशेषतः विदर्भातील अकोला, वाशिम, बुलढाणा, अमरावती, वर्धा, भंडारा, गोंदिया, यवतमाळ, चंद्रपूर, गडचिरोली तसेच मराठवाड्यातील औरंगाबाद, जालना तसेच अहमदनगर जिल्ह्यासह श्रीरामपूर तालुक्याला तसेच अर्जुनी मोरगाव (जि.गोंदिया) तालुक्यातील केशोरी परिसरात झालेल्या अवकाळी पाऊस व गारपिटीचा मोठा तडाखा बसला असून सुमारे पंधरा लाख हेक्टरवरील पिकांचे नुकसान झाले असल्याचे दिनांक २८ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अवकाळी पाऊस व गारपिटीमुळे खरीप व रब्बी हंगामातील भाजीपाला व फळपिकांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले असून सदर नुकसानीचे सर्वेक्षण करून फळपीक विम्याची नुकसान भरपाई विमा कंपन्याकडून मिळवून देण्याबाबतची मागणी शेतकऱ्यांनी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, विदर्भात अवकाळी पाऊस व वीज पडून सुमारे २५ बकऱ्यांचा आणि ३ नागरिकांचा मृत्यू झाला असून भंडारा तालुक्यात एक बालक व धामणगांव तालुक्यात दोन शेतकरी वीज कोसळल्यामुळे मृत्यूमुखी पावल्याची बाब तसेच आतापर्यंत ४०० मृत्यूंची नोंद झाली असल्याचेही दिनांक २९ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, राज्यातील जिल्हानिहाय किती शेतकऱ्यांच्या शेतीचे, पिकांचे व इतर मालमतेचे नुकसान झाले आहे, नुकसान भरपाईपोटी देण्यात आलेल्या मदतीचा जिल्हानिहाय तपशील व त्यानुषंगाने एकूण किती रक्कम वितरित करण्यात आली आहे अथवा येत आहे,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले त्यानुषंगाने विदर्भात वीज कोसळून मृत पावलेल्या नागरिकांच्या वारसांना तसेच नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना तात्काळ आर्थिक सहाय्य मिळण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेट्टीवार : (१) अंशतः खरे आहे.

(२) खरे आहे.

(३) अंशतः खरे आहे.

विदर्भातील अकोला जिल्हातील बाळापूर तालुक्यात वीज पडून २० बकऱ्या व २ मेंढ्या अशा एकूण २२ लहान दुधाळ जनावरांचा मृत्यू झाला. तसेच अमरावती जिल्ह्यातील धामणगाव येथील १ व तळेगाव दशासर येथील १ अशा एकूण २ व्यक्ती मृत्यूमुखी पडल्या आहेत. हे खरे आहे.

(४), (५) व (६) प्रश्नाच्या भाग ३ ला दिलेल्या उत्तराच्या अनुषंगाने मृत व्यक्तींच्या वारसदारांना आर्थिक मदत देण्यात आली आहे. तसेच सर्व विभागीय आयुक्तांकडून दिनांक २८ व २९ डिसेंबर, २०२१ मध्ये अवकाळी पाऊस व गारपीट यामुळे झालेल्या नुकसानीबाबत अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर शासन निर्णय, दिनांक १३/०५/२०१५ मधील निकषानुसार बाधितांना मदत देणेबाबत त्यावर निर्णय घेण्यात येईल.

गोपीनाथ मुंडे ऊसतोड कामगार महामंडळाला आर्थिक मदत मिळण्याबाबत

(२) * ११८४२ श्री.सदाशिव खोत, श्री.गोपिचंद पडळकर : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) गोपीनाथ मुंडे ऊसतोड कामगार महामंडळाला कोणतीही आर्थिक मदत केली नसल्याचे माहे जानेवारी, २०२१ च्या पहिल्या सप्ताहात वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शासनाने उक्त महामंडळाला कोणत्याही स्वरूपाचे आर्थिक सहाय्य न करता उस उत्पादक शेतकऱ्यांकडून कामगार महामंडळासाठी प्रति टन दहा रुपये प्रमाणे निधी उपलब्ध करून देण्याबाबतचा शासन निर्णय जारी करण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून त्यानुषंगाने उस उत्पादक शेतकऱ्यांसाठी काढलेला आदेश मागे घेऊन उसतोड कामगार महामंडळाला आर्थिक मदत करणेबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) हे खरे नाही. दिनांक २३/१२/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार रुपये ३.०० कोटी इतका निधी वितरीत करण्यात आला आहे.

(२) हे खरे नाही.

तथापि, दिनांक ०६/०१/२०२२ च्या शासन निर्णयानुसार गोपीनाथ मुंडे ऊसतोड कामगार महामंडळाला ऊसतोड कामगारांच्या आर्थिक व सामाजिक उन्नतीसाठी कल्याणकारी योजना राबविणेस्तव साखर कारखान्यांकडून ऊस गाळपानुसार प्रतिटन रुपये १० प्रमाणे शेतकऱ्यांना देय असणाऱ्या किफायतशीर/रास्त ऊस दरामधुन (एफ.आर.पी. मधुन) कोणतीही कपात न करता आकारण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. तसेच, कारखान्यांकडून जमा रकमेच्या समप्रमाणात शासन अनुदान स्वरूपात निधी उपलब्ध करून देईल असा निर्णय घेण्यात आला आहे.

(३) शासन निर्णय मागे घेण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

नागपूर जिल्ह्यातील रमाई आवास घरकुल योजनेचे अनुदान प्रलंबित असल्याबाबत

(३) * १२५४७ श्री.प्रवीण दटके, श्री.नागोराव गाणार, श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे :
सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अनुसूचित जातीसाठी असलेल्या रमाई आवास योजनेतर्गत पात्र लाभार्थ्यांच्या घरांसाठी शासनाकडे रुपये ५० कोटी रकमेचा निधी प्रलंबित असल्याची बाब माहे डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्य शासनाकडील प्रलंबित रक्कम तात्काळ वर्ग होण्याची मागणी नागपूर येथील लोकप्रतिनिधींनी नगरविकास मंत्री तसेच मुख्यमंत्री यांच्याकडे लेखी निवेदनाद्वारे माहे डिसेंबर, २०२१ व माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने जनतेने व लोकप्रतिनिधींनी केलेल्या मागणीनुसार ३००० पात्र लाभार्थी कुटुंबांचा विचार करून त्वरित अनुदान वितरीत करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) हे अंशतः खरे आहे

(२) हे खरे आहे.

(३) अनुसूचित जाती व नवबौध्द घटकातील लोकांसाठी या विभागामार्फत रमाई आवास घरकुल योजना (नागरी) राबविण्यात येते. सन २०२१-२०२२ मध्ये या योजनेकरीता रुपये १००.०० कोटी इतका निधी अर्थसंकल्पीत करण्यात आला असून आतापर्यंत रुपये ६०.०० कोटी इतका निधी वितरीत करण्यात आला आहे.

उर्वरित निधीकरीता पुरवणी मागणीचा प्रस्ताव वित्त विभागास सादर करण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

अहमदनगर जिल्ह्यात सौर उर्जेवरील शेतीपंप वाटपात झालेल्या गैरव्यवहाराबाबत

(४) * १२६०६ श्री.रामराव पाटील : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अहमदनगर जिल्ह्यात वाटप करण्यात आलेल्या सौर उर्जेवरील शेतीपंपाच्या वाटपात मोठा गैरव्यवहार झाल्याचे माहे जानेवारी, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शासकीय नियमापेक्षा दुप्पट रक्कम शेतकऱ्यांकडून घेणे, वीजपंप एकाच्या नावाने मंजूर करून त्याची जोडणी दुसऱ्याच ठिकाणी करणे, एकाच शेतकऱ्याला तीन ते चार वीजपंप असे अनेक गैरप्रकार झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, शासकीय आकडेवारीनुसार पाथर्डी तालुक्यात सुमारे ८०० ते ९०० सौरपंप वाटप झाल्याचे निदर्शनास येत असून प्रत्यक्षात मात्र त्यापैकी १०० ते १५० सौरपंपाचे वाटप झाले असून बहुतांश शेतकऱ्यांना अद्यापही सौरपंप मिळालेले नाहीत, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर सौर उर्जेवरील शेतीपंपाच्या वाटपातील गैरव्यवहार प्रकरणी संबंधित दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) व (२) हे खरे आहे.

दैनिक वृत्तपत्रात पाथर्डी तालुक्यातील माळेगाव, सांगवी, सुसरे, दुलेचंदगाव, निपाणी, जळगाव, वागोरी पिंपळगाव, इ. परिसरातील शेतकऱ्यांना वाटप करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जेवरील शेतीपंप वाटपात घोटाळा झाला असल्याची बातमी छापून आली होती.

(३) मुख्यमंत्री सौर कृषीपंप योजना टप्पा-१ व टप्पा २ व ३ अंतर्गत पाथर्डी तालुक्यातील (जि.अहमदनगर) एकूण ७१८ पात्र लाभार्थ्यांपैकी ७०३ लाभार्थ्यांचे सौर कृषी पंप आस्थापित करण्यात आले आहेत.

(४) वृत्तपत्रातील बातमीच्या अनुषंगाने अधीक्षक अभियंता, महावितरण, अहमदनगर यांनी पाथर्डी उपविभागांतर्गत सौरपंप उभारणीच्या चौकशीकरीता दिनांक ०६/१२/२०२१ रोजी समिती गठीत केली. सदर समितीने चौकशीअंती सात लाभार्थ्यांनी एकापेक्षा जास्त वेळा अर्ज करून तसेच मंजूर सौरकृषी पंप परस्पर स्थलांतरीत करून शासनाची फसवणूक केल्याचे आढळल्याने सहायक अभियंता, पाथर्डी ग्रामीण यांनी त्यांचेविरुद्ध फिर्याद नोंदवून कायदेशीर कारवाई करण्याबाबत पाथर्डी पोलीस स्टेशनला अर्ज केला. तथापि, त्यावर तातडीने कार्यवाही न झाल्याने पोलीस उपअधीक्षक, शेवगाव उप विभाग यांना गुन्हा नोंदविण्यासाठी अर्ज सादर केला. उप विभागीय पोलीस अधीक्षक, शेवगाव यांनी अर्जाच्या अनुषंगाने सखोल चौकशी करून तक्रारीमध्ये तथ्य आढळून आल्यास संबंधितांवर गुन्हा दाखल करण्याचे आदेशित केले आहे. त्यानुसार सहाय्यक पोलीस निरीक्षक, पाथर्डी पोलीस स्टेशन यांचेकडून चौकशीची कारवाई चालू आहे.

तसेच एका सौरपंपाच्या अंमलबजावणीतील अनियमिततेप्रकरणी कनिष्ठ अभियंता, मिरी कक्ष, पाथर्डी उपविभाग यांना कारणे दाखवा नोटीस बजावण्यात आली आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्थेमध्ये (बार्टी)
गैरव्यवहार झाल्याबाबत**

(५) * ११८५१ डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.नागोराव गाणार, श्री.रमेशदादा पाटील, श्री.सुनिल शिंदे, श्री.विलास पोतनीस, श्री.अमोल मिटकरी, श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.विक्रम काळे, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.संजय दौंड, श्री.अरुण लाड, श्री.महादेव जानकर, श्री.प्रसाद लाड, श्री.रामदास आंबटकर, डॉ.परिणय फुके, डॉ.रणजित पाटील, श्री.जयंत पाटील, श्री.सुरेश धस, श्री.सदाशिव खोत, श्री.गोपिचंद पडळकर, श्री.निलय नाईक, श्री.प्रवीण दटके : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्थेमध्ये (बार्टी) स्पर्धा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या नावावर कोट्यवधीचा गैरव्यवहार तसेच ३० ठिकाणी बँक, रेल्वे, एलआयसी आदी स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण केंद्रांसाठी कंत्राट देत असताना कुठल्याही प्रकारची निविदा प्रक्रिया राबविण्यात आली नसल्याची बाब माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, बार्टी ही स्वायत्त संस्था असली तरीही कुठल्याही पदावर नियुक्ती करताना रीतसर जाहिरात देऊन त्यामध्ये वेतनासह शैक्षणिक अर्हतेच्या अटीचा उल्लेख असणे बंधनकारक असतानाही कोणतीही जाहिरात न देता प्रकल्प अधिकारी यासारख्या महत्वाच्या पदावर मर्जीतील व्यक्तीची नियुक्ती करण्यात आल्यामुळे अन्य उमेदवारांवर अन्याय झाला असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, बार्टीकडून सन २०११ पासून ४३ खाजगी प्रशिक्षण केंद्रांच्या माध्यमातून बँक, रेल्वे, एलआयसी आदी स्पर्धा परिक्षांचे पूर्व प्रशिक्षण देण्यासाठी खाजगी संस्थांना एका वर्षाचे कंत्राट देत प्रती विद्यार्थी निधी दिला जातो, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सन २०१८ पासून बार्टी या स्वायत्त संस्थेला डावलून सामाजिक न्याय विभागाने विशेषाधिकार वापरून निविदा प्रक्रियेविना काही संस्थांच्या ३० प्रशिक्षण केंद्रांना पाच वर्षासाठी ४५ कोटी रुपयांचे कंत्राट देण्याचे आदेश माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये शासनाने काढले असून यात वाढ करून एका वर्षाला दीड कोटीपर्यंतचा निधी दिला गेला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, परभणी येथील संबोधी प्रशिक्षण केंद्राला सन २०२१ मध्ये व हिंगोली आणि औरंगाबाद येथील प्रशिक्षण केंद्रांना सन २०१८ मध्ये मान्यता देण्यात आली असून सदर संस्थेन्वये देण्यात येणाऱ्या प्रशिक्षणाचा लाभ उमेदवारांना होतो किंवा कसे, त्यानुषंगाने टक्केवारीमध्ये वाढ होते की नाही अशी कोणतीही खातरजमा न करता दिनांक २८ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी संबोधी प्रशिक्षण संस्थेला पाच वर्षासाठीच्या २४ कोटी १० लाख रुपयांच्या प्रशिक्षण कार्यक्रमास मान्यता देण्यात आली असून उक्त संस्थेमार्फत रोजगारभिमुख प्रशिक्षण कार्यक्रम होत नसल्याबाबतचा आक्षेप सामाजिक कार्यकर्ते यांनी घेतला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(६) असल्यास, विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्तीसाठी सामाजिक न्याय विभागाने प्रशिक्षण कार्यक्रम सुरु होण्याआधीच या संस्थांना निधी दिला असून स्पर्धा परिक्षांचे यापूर्वी काम करित असलेल्या बार्टी या स्वायत्त संस्थेचे अधिकार काढून घेण्याची कारणे काय आहेत,

(७) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी बार्टीमध्ये झालेला आर्थिक गैरव्यवहार, नियमबाह्य पध्दतीने कंत्राटी भरती, मर्जीतील संस्थांना प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे व निधीचे वाटप प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) हे खरे नाही.

सन २०१७-१८ या कालावधीमध्ये संपूर्ण महाराष्ट्रात ई-निविदा प्रसिध्द करून निविदा प्रक्रियेमध्ये ज्या प्रशिक्षण संस्था पात्र झालेल्या आहेत अशा संस्थांची बँक, रेल्वे, एलआयसी आदी स्पर्धा परीक्षांचे पूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्याकरीता प्रशिक्षण संस्थाची निवड उच्च स्तरिय समितीने केलेली आहे. ४७ प्रशिक्षण केंद्रांमार्फत बँक, रेल्वे, एलआयसी आदी स्पर्धा परीक्षांचे पूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रम सुरु ठेवणेबाबत दिनांक १२/०६/२०१९ रोजीच्या २४ व्या नियामक मंडळ बार्टीच्या बैठकीमध्ये प्रस्ताव सादर करण्यात आलेला होता.त्यावर “सर्व संस्थांची तपासणी करण्यात यावी व तसा अहवाल शासनास सादर करण्यात यावा” असा निर्णय नियामक मंडळाने दिला.

नियामक मंडळाच्या सदर निर्देशाप्रमाणे, ४७ प्रशिक्षण संस्थांची तपासणी करण्यात आली व अहवाल शासनास सादर करण्यात आला. ज्या प्रशिक्षण संस्थांमध्ये तपासणी दरम्यान त्रुटी आढळून आल्या आहेत अशा १७ संस्थाना तत्कालीन मा.प्रधान सचिव तथा अध्यक्ष, नियामक मंडळ, (बार्टी) पुणे यांच्या आदेशानुसार संस्थांसोबत केलेल्या करारनाम्यातील मुल्यमापन करणेच्या तरतुदीनुसार वगळण्यात आलेले आहेत. नियामक मंडळाच्या २४ व्या बैठकीतील निर्देशाप्रमाणे एक वर्षाची मुदतवाढ देण्यात आली. त्यानुसार दिनांक २९/०२/२०२० रोजी २४ जिल्ह्यामध्ये ३० प्रशिक्षण केंद्रांमार्फत प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविणेकरीता विद्यार्थ्यांना अर्ज करण्याबाबत जाहिरात देण्यात आली होती. चाळणी परीक्षा २२/०३/२०२० रोजी घेण्याचे नियोजित होते. तथापि, केंद्र व राज्य शासनाच्या निर्देशानुसार कोविड-१९ प्रादुभावामुळे दिनांक १७/०३/२०२० रोजी स्थगिती देण्यात आली होती. त्यानंतर कोविड-१९ च्या पार्श्वभूमीवर Central Sector Scheme of free coaching of SC & OBC students या केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य मंत्रालयाची योजनेच्या धर्तीवर अनुसूचित जाती प्रवर्गातील संस्थांना प्राधान्य देण्याच्या उद्देशाने सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र. बार्टी-२०२१/प्र.क्र.११६/बांधकामे, दिनांक २८/१०/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था बार्टी, पुणेच्या Memorandum of Association मधील Rules and Regulation अ.क्र.५७ प्रमाणे शासनद्वारे राज्यातील ३० संस्थांमार्फत बँक, रेल्वे, आदी स्पर्धा परिक्षेचे प्रशिक्षण राबविणेकरीता मान्यता देण्यात आलेली आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) व (४) मुद्दा ३ नुसार हे खरे नाही.

४७ प्रशिक्षण केंद्रांमध्ये बँक, रेल्वे, एलआयसी आदी स्पर्धा परिक्षांचे पूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रम सुरु ठेवणेबाबत दिनांक १२/०६/२०१९ रोजीच्या २४ व्या नियामक मंडळ बार्टीच्या बैठकीमध्ये प्रस्ताव सादर करण्यात आलेला होता. त्यावर "सर्व संस्थांची तपासणी करण्यात यावी व तसा अहवाल शासनास सादर करण्यात यावा" असा निर्णय नियामक मंडळाने दिला.

नियामक मंडळाच्या सदर निदेशाप्रमाणे, ४७ प्रशिक्षण संस्थांची तपासणी करण्यात आली व अहवाल शासनास सादर करण्यात आला. ज्या प्रशिक्षण संस्थांमध्ये तपासणी दरम्यान त्रुटी आढळून आल्या आहेत अशा १७ संस्थांना तत्कालीन प्रधान सचिव तथा अध्यक्ष नियामक मंडळ, बार्टी पुणे यांच्या आदेशान्वये संस्थांसोबत केलेल्या करारनाम्यातील मुल्यमापन करणेच्या तरतुदीनुसार वगळण्यात आलेले आहे.

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र. बार्टी २०२१/प्र.क्र.११६/बांधकामे, दिनांक २८/१०/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी), पुणेच्या Memorandum of Association मधील Rules And Regulations अ.क्र. ५७ प्रमाणे शासनाद्वारे राज्यातील ३० संस्थांमार्फत बँक, रेल्वे, एलआयसी आदी स्पर्धा परीक्षांचे प्रशिक्षण व पोलीस व मिलीटरी भरती पूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा ५ वर्षाकरीता राबविण्याकरीता सदर संस्थांचा प्रशिक्षणाचा फलनिष्पत्तीचा दर दोन वर्षांनी आढावा घेवून आणि आवश्यक त्या सुधारणा करण्याच्या अटीवर पाच वर्षाकरीता मान्यता देण्यात आलेली आहे.

(५) सन २०१७-१८ या कालावधीत संपूर्ण महाराष्ट्रात ई-निविदा प्रसिध्द करून निविदा प्रक्रियेतून पात्र झालेल्या संस्थांची निवड करण्यात आली आहे. या संस्थांना कोविड-१९ च्या पार्श्वभूमीवर प्रशिक्षण होऊ न शकल्याने विद्यार्थ्यांची मागणी लक्षात घेऊन दिनांक २८/१०/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रशिक्षण सुरु करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच याबाबत मूळ निविदा प्रक्रियेतील शिल्लक १ वर्षाचे प्रशिक्षण वगळता उर्वरित कालावधीकरिता प्रशिक्षण संस्थांची निवड करण्याकरिता ई-निविदा प्रक्रिया राबविण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. तसेच MPSC स्पर्धा परीक्षा

प्रशिक्षणाकरिता संबोधी प्राशिक्षण संस्थेचे प्रशिक्षण केंद्र व अद्ययावत सुविधा पाहता विद्यार्थी संख्या वाढविण्यास तत्कालीन मुख्यमंत्री यांनी मान्यता दिली आहे. त्याच प्रशिक्षण केंद्रास कोविड-१९ च्या पार्श्वभूमीवर विद्यार्थ्यांची मागणी लक्षात घेऊन २८/१०/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये ५ वर्षाकरीता मुदतवाढ देण्यात आली आहे.

(६) हे खरे नाही.

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र. बार्टी-२०२१/प्र.क्र.११६/बांधकामे, दिनांक २८/१०/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये, अ.क्र. ५ प्रशिक्षण शुल्क रुपये ५०,०००/- व लागू कर प्रति विद्यार्थी याप्रमाणे प्रशिक्षण शुल्क प्रशिक्षण केंद्रांना देय असेल. प्रशिक्षण सत्राकरीता विद्यार्थ्यांचे अर्ज मागविण्याची प्रक्रिया सुरु केल्यावर एकूण प्रशिक्षण शुल्काच्या ४० टक्के याप्रमाणे पहिला हप्ता, एक महिन्याचे प्रशिक्षण संपल्यानंतर २० टक्के प्रमाणे दुसरा हप्ता, प्रशिक्षणाचे दुसऱ्या महिन्याचे प्रशिक्षण संपल्यानंतर २० टक्केप्रमाणे तिसरा हप्ता आणि शेवटच्या महिन्याचे प्रशिक्षण संपवून विद्यार्थी हजेरी प्राप्त झाल्यावर चौथा हप्ता २० टक्के या टप्प्यांमध्ये प्रशिक्षण शुल्क अदा करण्यात येईल. यानुसार प्रशिक्षण संस्थांना प्रशिक्षण शुल्क अदा करण्यात येत आहे.

(७) प्रश्न उद्भवत नाही.

**उस्मानाबाद जिल्ह्यातील श्रीराम विजाभज प्राथमिक आश्रमशाळा,
पिंपळखुटाच्या स्थलांतरणाबाबत**

(६) * १२३४६ श्री.सुरेश धस, श्री.किरण सरनाईक, श्री.बाळाराम पाटील : सन्माननीय इतर मागास बहुजन कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पिंपळखुटा (तालुका दारव्हा, जि.यवतमाळ) येथील आश्रमशाळा स्थलांतरित झाल्याने विद्यार्थ्यांचे योग्य प्रकारे समायोजन करून त्यांचा यु-डायस क्रमांक व शाळा स्थलांतरणामुळे विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिकदृष्ट्या नुकसान होऊ नये याकरीता योग्य ती कार्यवाही करून अहवाल सादर करणेबाबत शासनाने क्षेत्रिय कार्यालयास निदेश दिले आहेत, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, श्रीराम विजाभज आश्रमशाळा, ईटकळ (तालुका तुळजापूर, जिल्हा उस्मानाबाद) ही शाळा १४ जून, २०२१ पर्यंत पिंपळखुटा (तालुका दारव्हा, जिल्हा यवतमाळ) येथे असताना तेथील विद्यार्थी संख्या किती होती, त्या विद्यार्थ्यांचे सद्यःस्थितीत सोई-सुविधांसह कुठे समायोजन केले आहे, त्यांचा यु-डायस क्रमांक काय आहे,
- (३) असल्यास, सदर शाळा स्थलांतरामुळे उक्त शाळांमधील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे वेतन नियमित सुरु नसल्याने याप्रकरणी जबाबदार दोषींवर कारवाई करून त्याबाबतचा कृती अहवाल शासनास सादर केला आहे काय, तसेच महाराष्ट्र नागरी सेवा वर्तणूक नियम १९७९ कलम ५/ १,२,३,५,६ नुसार शिस्तभंगाची व विभागीय चौकशीची कारवाई केली आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने शाळा स्थलांतराबाबत प्राप्त झालेल्या तक्रारींच्या अनुषंगाने योग्य ती पडताळणी करून विद्यार्थ्यांना सर्व सोई-सुविधा पुरविणे, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे थकित व नियमित वेतन देणे तसेच नियमबाह्य पध्दतीने शाळा स्थलांतर करण्यास जबाबदार असणाऱ्या संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) होय, हे खरे आहे.

शासन पत्र दिनांक २८/१०/२०२१ अन्वये सदर प्रकरणी योग्य ती कारवाई करून अहवाल सादर करणेबाबत क्षेत्रिय कार्यालयास निर्देश देण्यात आले आहे.

(२) सदर आश्रमशाळेत १०२ विद्यार्थी प्रवेशित होते. संबंधित संस्थेने ४९ विद्यार्थ्यांचे पालकांच्या इच्छेनुसार शाळा सोडल्याचे दाखले दिले असून उर्वरीत ५३ विद्यार्थ्यांचे वसंत विजाभज प्राथमिक आश्रमशाळा हरु यांनी सर्व विद्यार्थ्यांचे यु-डायस सह समायोजन केले असून शाळेचा यु-डायस क्र. २७२९०७०४७०२ असा आहे.

(३) शासन पत्र दिनांक १४/०१/२०२२ अन्वये सदर शाळेतील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे थकित व नियमित वेतन अदा करणेबाबत निर्देश देण्यात आले असून क्षेत्रिय कार्यालयाकडून कार्यवाही चालू आहे.

(४) शासन निर्णय दिनांक १५/०२/२०२२ अन्वये महात्मा ज्योतिबा फुले शिक्षण प्रसारक मंडळ, जळकोट ता.तुळजापुर, जि.उस्मानाबाद संचलित श्रीराम विजाभज प्राथमिक आश्रमशाळा ही पुढील सत्रापासून पिंपळखुटा, ता.दारव्हा, जि.यवतमाळ येथे पुर्ववत सुरु करण्याचे आदेशित करण्यात आले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**महात्मा फुले शेतकरी कर्जमाफी योजनेंतर्गत नियमित कर्जफेड
करणाऱ्या शेतकऱ्यांना सानुग्रह अनुदान देण्याबाबत**

(७) * १२५८७ श्री.रणजितसिंह मोहिते-पाटील, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.सदाशिव खोत, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, डॉ.परिणय फुके, श्री.सुरेश धस, श्री.प्रसाद लाड, श्री.गोपिचंद पडळकर, श्री.निलय नाईक, श्री.प्रवीण दटके, श्री.रमेशदादा पाटील, अॅड.निरंजन डावखरे, डॉ.प्रजा सातव, श्री.नागोराव गाणार : तारांकित प्रश्न क्रमांक १०३६२ ला दिनांक २८ डिसेंबर, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महात्मा फुले शेतकरी कर्जमाफी योजनेंतर्गत वन टाईम सेटलमेंट आणि नियमित कर्ज फेडणाऱ्या शेतकऱ्यांना प्रोत्साहनपर ५० हजार रुपये सानुग्रह अनुदान देण्याचा निर्णय दिनांक २८ डिसेंबर, २०१९ रोजी वा त्या सुमारास घेण्यात आला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गत दोन वर्षांत कर्जमाफीचा लाभ न मिळाल्यामुळे २००० हून अधिक शेतकऱ्यांनी आत्महत्या केल्याचे तसेच ३५ हजार ६२९ शेतकऱ्यांना १५६ कोटी रुपयांची कर्जमाफी मिळाली नसल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, थकबाकी असलेल्या शेतकऱ्यांना कर्जमाफी देण्याबाबतचा शासन निर्णय निर्गमित केला आहे, परंतु नियमित कर्जफेड करणाऱ्या शेतकऱ्यांना प्रोत्साहनपर अनुदान देण्यासंदर्भात शासनाकडून कोणताही निर्णय घेण्यात आलेला नाही, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने थकबाकी असलेल्या शेतकऱ्यांना कर्जमाफी तसेच प्रोत्साहनपर अनुदान देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) व (२) हे खरे नाही.

(३) व (४) शासन निर्णय दिनांक १५/०१/२०२० अन्वये रुपये २.०० लाखापेक्षा जास्त पीककर्जाची थकबाकी असलेल्या खातेदारांना तसेच अल्पमुदतीच्या पीक कर्जाची नियमितपणे परतफेड करणाऱ्या खातेदारांना दिलासा देण्यासंदर्भात अभ्यास करून शिफारस करण्यासाठी मा.उपमुख्यमंत्री महोदय यांचे अध्यक्षतेखाली उपसमिती गठीत करण्यात आली आहे.

सदर मंत्रिमंडळ उपसमितीची दिनांक १५/१२/२०२१ रोजी बैठक घेण्यात आली असून सदर बैठकीत पीक कर्जाची रक्कम रुपये २.०० लक्ष पेक्षा अधिक थकित असणाऱ्या तसेच नियमितपणे पीक कर्जाची परतफेड करणाऱ्या शेतकऱ्यांना लाभ देण्यासंदर्भात सन २०२२-२३ या आर्थिक वर्षात मा.मुख्यमंत्री महोदय यांचेसोबत बैठक घेऊन शासनाच्या आर्थिक स्थितीचा विचार करून निर्णय घेण्यात येईल असे मा.उपमुख्यमंत्री महोदय यांनी स्पष्ट केले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

सामाजिक न्याय विभागातील अनुसूचित जाती कल्याणासाठीच्या निधी वापराबाबत

(८) * १२८३६ श्री.राजेश राठोड, श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमासाठी आवश्यक अर्थसंकल्पीय तरतुदीला शासनाने मान्यता दिलेली असून अनुसूचित जातीच्या कल्याणासाठी दिल्या जाणाऱ्या शासकीय निधीचा पुरेपूर वापर होत नसल्याची बाब सामाजिक

न्याय विभागाकडे असणाऱ्या अनेक वर्षांपासूनच्या आकडेवारीच्या आधारे स्पष्ट होत असल्याचे दिनांक २० डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्या सुमारास निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गत २० वर्षे अनुसूचित जातीच्या कल्याणाची जबाबदारी असलेल्या सामाजिक न्याय विभागाचा हक्काचा निधी अखर्चित ठेवून अन्य खात्यांकडे वळविण्यात येतो, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, अर्थसंकल्पीय तरतुदीनुसार प्रत्यक्ष निधी देताना मोठ्या प्रमाणात कपात करून निधीची तरतूद करण्यात येत असून या आर्थिक वर्षात देखील ९३०० कोटी रुपयांपैकी फक्त ५ हजार ४०० कोटी रुपये विभागाला मिळणार असून ४ हजार १०० कोटी रुपयांची कपात करण्यात आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, गत ८ वर्षांत सातत्याने हा प्रकार सुरू असून तब्बल ५३६ कोटी २७ लक्ष एवढ्या रक्कमेची कपात करण्यात आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, निधी कपातीमुळे विभागांतर्गत योजना राबविण्यास अडचण येत असल्यामुळे जिल्हा परिषद, कृषी विभाग, विद्युत कंपनी, पाणीपुरवठा विभाग आदी विभागातील विविध कामांना मागणीनुसार निधी देता आला नसून शासन तरतुदीनुसार कुठलीही कपात न करता निधी उपलब्ध व्हावा यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) हे खरे नाही.

(२) नाही. अनुसूचित जाती घटक योजनेचा अखर्चित निधी अन्य खात्याकडे वळविण्यात येत नाही.

(३) सन २०२१-२२ मध्ये अनुसूचित जाती उपयोजनेकरीता रुपये १०६३५ कोटी इतका निधी अर्थसंकल्पीत असून वित्त विभागाने दिनांक ०६/०४/२०२१, दिनांक २४/०६/२०२१, दिनांक १४/१०/२०२१, दिनांक २८/०१/२०२२ व दिनांक ०३/०२/२०२२ च्या शासन निर्णय/ परिपत्रकानुसार निधी वितरणाबाबत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केल्या आहेत. त्यानुसार अनुसूचित जाती जिल्हा

वार्षिक योजनेकरीता १०० टक्के निधी वितरीत करण्यात आला आहे. तसेच राज्यस्तरीय कार्यक्रमांवरील योजनांसाठी अर्थसंकल्पीय तरतुदीच्या ६० टक्के निधी वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

(४) व (५) अनुसूचित जाती उपयोजनेतर्गत अन्य विभागाच्या मागणीच्या अनुषंगाने विभागास एकूण प्राप्त निधी विचारात घेऊन निधी अर्थसंकल्पीत करण्यात येतो. तसेच अन्य विभागाच्या ज्या योजनांकरीता अर्थसंकल्पीत निधी कमी पडत असल्यास आवश्यकतेनुसार अशा योजनांकरीता पुरवणी मागणीद्वारे निधी अर्थसंकल्पीत करण्यात येतो.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील आदिवासी/ नक्षलग्रस्त क्षेत्रामधील शाळेतील शिक्षक/
शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना एकस्तर वेतनश्रेणी लागू करणेबाबत**

(९) * १२६१५ डॉ.सुधीर तांबे, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.कपिल पाटील : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील आदिवासी क्षेत्रातील शाळेतील कर्मचाऱ्यांना सहाव्या वेतन आयोगानुसार एकस्तर वेतनश्रेणी लागू होती, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गोंदिया जिल्ह्यातील आदिवासी नक्षल भागात कार्यरत ६७४ शिक्षक व इतर कर्मचाऱ्यांची एकस्तर वेतनश्रेणी कायम ठेवा असे अंतरिम आदेश मुंबई उच्च न्यायालयाच्या नागपूर खंडपीठाने दिले असल्याचे दिनांक १ नोव्हेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले असून उक्त कर्मचाऱ्यांकडून कोणतीही वसूली करू नये असे निदेश खंडपीठाने दिले आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, राज्यातील गडचिरोली सारख्या आदिवासी/ नक्षलग्रस्त भागात कार्यरत शिक्षक/ शिक्षकेतर कर्मचारी यांना एकस्तर वेतनश्रेणी मिळणेबाबतची मागणी महाराष्ट्र राज्य प्राथमिक शिक्षक भारती संघटनेने केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (४) असल्यास, सातव्या वेतन आयोगाची अंमलबजावणी करताना सदर कर्मचाऱ्यांना एकस्तर वेतनश्रेणीचा लाभ मिळत नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने नागपूर खंडपीठाच्या आदेशावर निर्णय घेऊन राज्यातील तसेच गोंदिया व गडचिरोली आदिवासी क्षेत्रातील कर्मचाऱ्यांना सातव्या वेतन आयोगाप्रमाणे एकस्तर वेतनश्रेणी मिळावी यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) होय, हे खरे आहे.

जिल्हा परिषद अंतर्गत प्राथमिक शिक्षकांमार्फत दाखल रिट याचिकेत सदर निर्णय मा.उच्च न्यायालयाने दिलेला आहे.

(३) व (४) सदर संघटनेचे निवेदन शासनास अथवा आयुक्तालयास प्राप्त नाही.

(५) सदर स्थितीत आदिवासी विकास विभागात कार्यरत असलेल्या नक्षलग्रस्त भागात काम करित असलेल्या सर्व कर्मचाऱ्यांना सातव्या वेतन आयोगानुसार एकस्तरचा लाभ दिला जात आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

हिंगोली जिल्ह्यासह राज्यातील शेतकऱ्यांना खरीप व रब्बी हंगामातील पीक कर्ज वाटपाचे १०० % उद्दीष्ट पूर्ण करण्याबाबत

(१०) * १२४६० डॉ.प्रज्ञा सातव, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.राजेश राठोड, श्री.रणजितसिंह मोहिते-पाटील : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात सन २०२०-२०२१ मध्ये ६२४५९ कोटी रूपयांच्या पीक कर्ज वाटपाचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले असतानाही ४७९७२ कोटी एवढ्याच रकमेचे पीक कर्ज वाटप झाले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, हिंगोली जिल्ह्यात शेतकऱ्यांना खरीप हंगामाप्रमाणे रब्बी हंगामातही पीककर्ज देण्यास बँका टाळाटाळ करित असल्याचे दिनांक ७ जानेवारी, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले असून रब्बी हंगामातील पीक कर्जाचे १० टक्के उद्दिष्टही पूर्ण झाले नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, पीक कर्ज वाटपाच्या ठेवलेल्या उद्दिष्टांपैकी १०० टक्के पीक कर्ज वाटप न झाल्याने सावकारी कर्ज घेणाऱ्या शेतकऱ्यांच्या संख्येत सन २०२०-२०२१ मध्ये वाढ झालेली असून राज्यातील अनेक शेतकऱ्यांनी कोटी रुपये सावकारी कर्ज घेतले आहे. हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून राज्यातील व हिंगोली जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना खरीप व रब्बी हंगामात १०० टक्के पीक कर्ज वाटपाचे उद्दिष्ट पूर्ण करण्याबाबत तसेच त्यादृष्टीने बँकांना सूचना देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) व (३) नाही.

(४) सन २०२०-२०२१ मधील पीक कर्ज वाटपाच्या अनुषंगाने मा.मुख्यमंत्री महोदय यांनी दिनांक २१/०५/२०२० रोजीच्या राज्यस्तरीय खरीप आढावा सभेमध्ये पीक कर्ज वाटपाच्या अनुषंगाने सर्व विभागीय आयुक्त, जिल्हाधिकारी व अन्य क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांना निर्देश दिले आहेत. त्याप्रमाणे मा.मुख्यमंत्री महोदय यांनी दिनांक २९/०५/२०२० रोजीच्या राज्यस्तरीय बँकर्स समितीच्या विशेष सभेमध्ये सर्व बँकांना पीक कर्ज वाटपाच्या अनुषंगाने सूचना दिल्या आहेत. सन २०२०-२०२१ मधील पीक कर्ज वाटपाच्या अनुषंगाने नाबार्डमार्फत तयार करण्यात आलेल्या क्षमताधिष्ठीत पत आराखड्यानुसार राज्यस्तरीय बँकर्स समितीने सर्व बँकांना/ जिल्ह्यांना पीक कर्ज वाटपाचे उद्दिष्ट दिले आहे. सदर उद्दिष्टाप्रमाणे पुर्ततेचा आढावा राज्यस्तरीय बँकर्स समितीच्या त्रैमासिक सभेमध्ये घेण्यात आला आहे. त्याचप्रमाणे मा.मुख्यमंत्री महोदय यांचेमार्फतही दिनांक ०८/०६/२०२० रोजी खरीप हंगामातील पीक कर्जवाटपाचा आढावा घेण्यात आला आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**तत्कालीन सोलापूर जिल्हा पुनर्वसन अधिकारी यांनी जमीन व भूखंड
वाटपामध्ये गैरव्यवहार केल्याबाबत**

(११) * ११७५२ श्री.गोपिचंद पडळकर : तारांकित प्रश्न क्रमांक १०३०८ ला दिनांक २८ डिसेंबर, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) जिल्हा पुनर्वसन अधिकारी, सोलापूर यांनी सोलापूर जिल्ह्यामध्ये कोयना, धोम, कन्होर, वीर अशा विविध धरणग्रस्तांना जमिनी मंजूर करून त्या जमिनीची दलालामार्फत खरेदी-विक्री केल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या जमिनी मंजूर नसताना बोगस बनावट आदेश, परिशिष्ट तयार करून एस आर क्रमांक बोगस टाकणे, काही आदेशांवर एस. आर. क्रमांकच नसणे तर काही प्रकरणांमध्ये फक्त आर.आर. क्रमांक असणे तर काही प्रकरणांमध्ये एकच क्रमांक दोन ठिकाणी वेगळ्या प्रकरणात दिसून येणे ह्या पध्दतीने अंदाजे हजारो एकर जमीन सोलापूर जिल्ह्यामध्ये वाटप केलेली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मौजे बोराळे (ता, मंगळवेढा) येथील प्लॉट वाटप करताना एकाच व्यक्तीला दोन प्लॉटचे वाटप करणे तसेच धरणग्रस्तांची जमीन विक्री केल्यानंतर प्लॉट वाटप करता येत नसताना देखील सदर अधिकारी यांनी खोटी कागदपत्रे तयार करून दलाला मार्फत जमीन व भूखंड वाटप केलेले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, तत्कालीन सोलापूर जिल्हा पुनर्वसन अधिकारी यांच्या गैरव्यवहाराची चौकशी करून त्यांच्यावर कायदेशीर कारवाई करण्याबाबत RPI(A) चे पदाधिकारी दिपक चंदनशिवे यांनी सदर प्रकरणी मागितलेल्या माहितीच्या अनुरूपाने जमीन वाटप व दुबार जमीन वाटप आदेश या दोन्ही मुद्द्यांसर्भात सविस्तर चौकशी/ पडताळणी विभागीय आयुक्त कार्यालयाच्या स्तरावर करून संबंधितावर जबाबदारी निश्चित करून पुढील कार्यवाही करण्याबाबत विभागीय आयुक्त, पुणे अवगत करण्यात आले असून त्रुटीची पूर्तता करून प्रकल्पग्रस्तांना त्यांच्या पात्रतेनुसार पर्यायी जमीन वाटप करण्याबाबतच्या कार्याची सद्यःस्थिती काय आहे,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुषंगाने तत्कालीन सोलापूर जिल्हा पुनर्वसन अधिकारी यांनी केलेल्या गैरकारभाराबाबत त्याच्यावर कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१), (२), (३), (४) व (५) सोलापूर जिल्ह्यात विविध प्रकल्पातील प्रकल्पग्रस्तांना पर्यायी जमिनी वाटप करण्यात आलेल्या आहेत. सदर जमिनी वाटप करताना काही आदेश आर.आर.रजिस्टरवरून व काही आदेश एस.आर.रजिस्टरवरून तर काही आदेश सामाईकात निर्गत केले असलेने त्यांना आर.आर./ एस.आर.क्रमांक असलेचे दिसून येत आहे. तसेच मौजे बोराळे ता.मंगळवेढा येथील गावठाणातील भुखंड प्रकल्पग्रस्तांना नियमानुसार वाटप करण्यात आले असून नियमबाह्य भुखंड वाटप झालेबाबत निश्चित तक्रार प्राप्त झालेली नाही.

श्री.चंदनशिवे यांच्या निवेदनातील मुद्द्यांच्या अनुषंगाने तपासणी करण्यासाठी विभागीय आयुक्त, पुणे यांच्या कार्यालयाकडून चौकशी समिती नेमण्यात आली होती. त्यानुसार सदर निवेदनातील एकूण ४ मुद्द्यांपैकी मुद्दा क्र. १ व ३ मध्ये सकृत दर्शनी तथ्यता दिसून येत आहे. त्यामुळे मुद्दा क्रमांक १- श्री.सखाराम हरी कदम यांना दुबार जमीन वाटप व मुद्दा क्रमांक ३- श्री.वाडकर यांना पर्यायी जमीन वाटप आदेश या दोन्ही प्रकरणी वाटप आदेश रद्द करण्यात आले असून यासंदर्भात संबंधितांविरूद्ध विभागीय चौकशी प्रस्तावित करण्यात आलेली आहे.

तसेच मुद्दा क्र. ४- श्री.व्यवहारे यांना पर्यायी जमीन वाटप संदर्भात जिल्हाधिकारी, सोलापूर यांचेस्तरावर अंतिम कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

नवी मुंबई औद्योगिक वसाहतीतील मोकळ्या भूखंडावरील झोपड्यांच्या अनधिकृत बांधकामाबाबत

(१२) * १२११५ श्री.रमेशदादा पाटील : सन्माननीय उद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाचे (एमआयडीसी) मुख्य कार्यालय महापे परिसरात असून नवी मुंबई औद्योगिक वसाहतीतील मोकळ्या भूखंडावर झोपड्यांचे तसेच म्हशी आणि गुरांचे तबेले यांची अनधिकृतपणे वाढ होत असल्याची बाब माहे डिसेंबर, २०२१ च्या चौथ्या सप्ताहात वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर परिसरातील झोपड्यांमध्ये अवैध धंद्यांची वाढ होत असून औद्योगिक वसाहतीतील उद्योजक तसेच नोकरी-व्यवसायानिमित्त रहदारी करणारे चाकरमानी त्रस्त होत असतानाही त्याकडे संबंधित अधिकारी दुर्लक्ष करीत आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने कोट्यावधी रक्कमेच्या मोकळ्या भूखंडावर गुरे आणि म्हशीचे तबेले व अनधिकृत बांधकाम होत असताना त्याकडे दुर्लक्ष करणाऱ्या संबंधित अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सुभाष देसाई : (१) हे अंशतः खरे आहे.

महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या टिटिसी औद्योगिक क्षेत्रातील मोकळ्या भूखंडावर झोपड्यांचे तसेच म्हशी आणि गुरांचे तबेले यांची अनधिकृत बांधकाम होत असल्याची तक्रार माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये म.औ.वि.महामंडळाच्या स्थानिक कार्यालयात प्राप्त झाली आहे.

(२) व (३) हे खरे नाही.

महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने २३३३.२७ हे.आर क्षेत्रावर टिटिसी औद्योगिक क्षेत्र विकसित केले आहे. या औद्योगिक क्षेत्रात नियमाप्रमाणे १० % बागबगीचा व ५ % सोईसुविधांसाठी भूखंड आरक्षित आहेत. औद्योगिक क्षेत्रात वरचेवर होणारे अतिक्रमण महाराष्ट्र औद्योगिक

विकास महामंडळामार्फत पोलीस बंदोबस्तात वेळोवेळी निष्कासित करण्यात येतात. अनधिकृत बांधकाम थोपविण्यासाठी तसेच निष्कासित करण्यासाठी विविध उपाययोजना अंमलात आणून सन २००७ ते २०२२ (१७ फेब्रुवारी, २०२२ पर्यंत) एकूण १५७१५ अतिक्रमणे निष्कासित केली आहेत. सदर अतिक्रमण निष्कासित करण्याकरीता म.औ.वि.मंडळाच्या स्थानिक कार्यालयाने दिनांक २१/०१/२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये पोलीस विभागास विनंती केली आहे. पोलीस बंदोबस्त उपलब्ध होताच निष्कासनाची कार्यवाही करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील केंद्रीय निवासी/अनिवासी आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबत

(१३) * ११९२२ श्री.विक्रम काळे, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.कपिल पाटील, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.किशोर दराडे : तारांकित प्रश्न क्रमांक १०३३३ ला दिनांक २८ डिसेंबर, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) केंद्रीय आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबत शाळांची तपासणी करून प्रस्ताव शासनास सादर करण्याचे काम पूर्ण झाले आहे काय, तसेच प्रस्ताव सादर झालेल्या शाळांची संख्या किती व प्रस्ताव सादर न झालेल्या शाळांची संख्या किती, त्यानुषंगाने शासनाने अनुदान देण्याबाबत घेतलेल्या निर्णयाचे स्वरूप काय आहे,

(२) असल्यास, राज्यातील २८८ केंद्रीय अनिवासी आश्रमशाळांना शासनाने सन २०१९-२०२० पासून २०% अनुदान तसेच सन २०२०-२०२१ पासून ४० % अनुदान मंजूर करून व आर्थिक तरतूद करून शिक्षक/ कर्मचारी यांचे नियमित वेतन सुरु करण्याच्या मागणीसंदर्भात निर्णय घेवून केलेल्या कार्यवाहीची सद्यःस्थिती काय आहे,

(३) असल्यास, राज्यातील निवासी/ अनिवासी आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबत आगामी अर्थसंकल्पीय अधिवेशनात तरतूद करण्यात येणार आहे, हे ही खरे आहे काय, असल्यास त्याबाबतचे स्वरूप काय आहे,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, तदनुसार तपासणीअंती पात्र ठरलेल्या सर्व आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबत तसेच शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे नियमित वेतन सुरु करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) होय.

शाहू, फुले, आंबेडकर योजनेतर्गत अनुदान मंजूर करण्यात आलेल्या १६५ आश्रमशाळांपैकी १६२ आश्रमशाळांचे अहवाल शासनास प्राप्त झालेले असून ३ आश्रमशाळा बंद आढळून आल्याने त्यांचे तपासणी अहवाल शासनास प्राप्त झालेले नाहीत. सदर आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबतचे धोरण वित्त विभागाच्या सहमतीने अंतिम करण्याबाबतची कार्यवाही सुरु आहे.

(२) व (३) शाहू, फुले, आंबेडकर निवासी/अनिवासी शाळा योजनेतर्गत एकूण १६५ आश्रमशाळांना तपासणीच्या अधीन राहून अनुदान देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. सदर आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबतचे धोरण वित्त विभागाच्या सहमतीने अंतिम करून अनुदान देण्याबाबतची कार्यवाही करण्यात येईल.

(४) नियमानुसार योग्य ती कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

वर्धा जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांच्या कृषी पंपाना दिवसा वीज पुरवठा उपलब्ध करून देण्याबाबत

(१४) * १२२८६ श्री.रामदास आंबटकर, श्री.नागोराव गाणार : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वर्धा जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांच्या कृषी पंपाना केवळ ४ दिवस दिवसा व ३ दिवस रात्री वीज पुरवठा होत असून रब्बी पीक घेणाऱ्या शेतकऱ्यांना अडचणींना सामोरे जावे लागत असून त्यांच्या पिकांचेही नुकसान होत असल्याचे दिनांक २९ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्या सुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले त्यानुषंगाने राज्यातील व वर्धा जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांच्या कृषीपंपाना दिवसा सुरळीतपणे वीज पुरवठा उपलब्ध करून देण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या आदेशानुसार सद्यःस्थितीत, वर्धा जिल्ह्यासहीत संपूर्ण राज्यात कृषी वाहिन्यांवरील कृषी ग्राहकांना दिवसा ८ तास किंवा रात्री ८ तास थ्री फेज वीज पुरवठा चक्राकार पध्दतीने देण्यात येत आहे. एकूण कृषी भारापैकी सर्वसाधारणपणे ५०% भार असलेल्या कृषी वाहिन्यांवर दिवसा ८ तास व उर्वरीत सुमारे ५०% भार असलेल्या कृषी वाहिन्यांवर रात्री ८ तास अशी विजेची उपलब्धता चक्राकार पध्दतीने देण्यात येत आहे.

(२) कृषीपंपाना दिवसा आठ तास वीज पुरवठा देण्याबाबत मुख्यमंत्री सौर कृषीवाहिनी योजनेतर्गत वर्धा जिल्ह्यातील आष्टी तालुक्यामध्ये ५ मे.वॅ. सौरऊर्जा उपकेंद्र स्थापित करण्यात आलेले असून दोन कृषी वाहिन्यांना (११ केव्ही तळेगांव व ११ केव्ही वर्धमनेरी) दिनांक ०९/०२/२०२२ पासून दिवसा आठ तास वीज पुरवठा करण्यात येत आहे. तसेच, शेतकऱ्यांना दिवसा सिंचन करणे शक्य व्हावे यासाठी १ लाख सौर कृषी पंप आस्थापित करण्यासाठी शासनातर्फे "मुख्यमंत्री सौर कृषीपंप योजना" राबविण्यात येत आहे. सदर योजनेतर्गत वर्धा जिल्ह्यामध्ये जानेवारी-२०२२ पर्यंत एकूण ७३० सौर कृषीपंपांची आस्थापना पूर्ण करण्यात आलेली आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नागपूर शहरातील हिंगणा एमआयडीसी क्षेत्रातील सीटीपी प्रकल्प
प्रलंबित असल्याबाबत**

(१५) * १२४३८ श्री.अभिजित वंजारी, डॉ.परिणय फुके : सन्माननीय उद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नागपूर शहरातील जुनी हिंगणा एमआयडीसी मध्ये जवळपास १३०-१३५ उद्योगांमधून घातक आणि आरोग्यासाठी अपायकारक कचरा उत्पन्न होतो त्यामुळे तेथील पाणी दूषित होत आहे, परंतु यावर प्रक्रीया करणारा अत्यंत महत्वाचा सीटीपी प्रकल्प बांधण्याचे काम प्रलंबित आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, नागरिकांच्या आरोग्याला धोका निर्माण झाल्याची बाब माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने उक्त एमआयडीसीमध्ये दूषित पाण्यावर प्रक्रीया करणाऱ्या सीटीपी प्रकल्प तात्काळ बांधण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सुभाष देसाई : (१) हे अंशतः खरे आहे.

हिंगणा औद्योगिक क्षेत्रातील उद्योगांमधून निर्माण होणाऱ्या सांडपाण्यावर व घातक अपायकारक कचऱ्यावर प्रक्रीया करून त्याची शास्त्रीय पध्दतीने विल्हेवाट लावणे उद्योजकांना बंधनकारक आहे.

सद्यःस्थितीत हिंगणा औद्योगिक क्षेत्रातून निघणारे औद्योगिक सांडपाणी महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ यांच्या निर्देशाप्रमाणे बुटीबोरी येथील सामाईक सांडपाणी प्रक्रीया केंद्रामध्ये टँकरद्वारे नेण्यात येते.

तसेच अपायकारक घनकचरा बुटीबोरी येथील सर्व समावेशक धोकादायक टाकाऊ पदार्थाचे व्यवस्थापन सुविधा प्रकल्पात महाराष्ट्र नियंत्रण प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या निर्देशाप्रमाणे करण्यात येते.

(२) सदर बाबतीत माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान कुठलीही तक्रार म.औ.वि.महामंडळास प्राप्त झालेली नाही.

(३) व (४) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ स्थानिक औद्योगिक संघटनेस सीईटीपी बांधण्याकरीता भूखंड उपलब्ध करून देते.

सीईटीपी प्रकल्प स्थापनेकरीता उद्योजकांकडून एकूण प्रकल्प खर्चाच्या २५ टक्के सहभाग दिल्यानंतर उर्वरीत २० टक्के सहभाग म.औ.वि. महामंडळ ५ टक्के सहभाग म.प्र.नि.मंडळ, व ५० टक्के सहभाग केंद्रीय पर्यावरण खाते यांचेकडून दिला जातो.

या करीता हिंगणा औद्योगिक क्षेत्रातील पी-१४१ (२१४८७.५० चौ.मी.क्षेत्रफळाचा) भूखंड हिंगणा सीईटीपी इंडस्ट्रीयल को-ऑप.सोसायटीस नाममात्र दराने दिनांक ०३/०५/२००७ रोजी म.औ.वि. महामंडळाने उपलब्ध करून दिला आहे. म.औ.वि. महामंडळाने सीईटीपी प्रकल्प लवकरात लवकर सुरू होण्याकरीता सीईटीपी इंडस्ट्रीयल को-ऑप. सोसायटीस दिनांक २७/०५/२०१४ रोजी उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पर्यावरण) म.औ.वि. महामंडळ यांनी पत्र दिले आहे. तसेच मुख्य अभियंता, म.औ.वि.म., नागपूर परिमंडळ यांनी दिनांक २३/०४/२०१९ रोजी हिंगणा औद्योगिक संघटना व सीईटीपी इंडस्ट्रीयल को-ऑप. सोसायटीचे कार्यकारी सदस्य यांचे समवेत बैठक घेण्यात आली. त्यानुसार दिनांक १४/०५/२०१९ रोजीच्या पत्रान्वये ताबडतोब कार्यवाही करण्याबाबत कळविले.

सीईटीपी बांधकामासाठी येणाऱ्या खर्चाचा २५ टक्के वाटा उचलण्यास हिंगणा सीईटीपी इंडस्ट्रीयल को-ऑप. सोसायटीच्या सदस्यांनी असमर्थता दाखविली आहे. यानंतर सदर खर्च सीईटीपीसाठी नियुक्त करण्यात येणाऱ्या कंत्राटदारामार्फत/ चालकामार्फत उद्योजकांच्या वतीने देण्यात येणारा २५ टक्के खर्चाचा वाटा उचलण्यास परवानगी द्यावी असे जिल्हा उद्योग मित्र समितीच्या दिनांक २२/१२/२०२१ रोजीच्या बैठकीत विनंती करण्यात आली होती. त्याप्रमाणे म.औ.वि. महामंडळाने विनंती मान्य करून त्यानुसार पहील्या टप्प्यातील १ दललीप्रती क्षमतेची सीईटीपी प्रकल्पाचा प्रकल्प अहवाल तयार करून त्यास नीरी (NEERI) या संस्थेची व बँकेकडून प्रकल्पाची व्यवहार्यता तपासून आणि प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची मान्यता प्राप्त करण्याबाबत हिंगणा सीईटीपी इंडस्ट्रीयल को-ऑप.सोसायटीस म.औ.वि. महामंडळाकडून दिनांक १३/०८/२०२१ रोजी कळविण्यात आले आहे. हिंगणा सीईटीपी इंडस्ट्रीयल को-ऑप. सोसायटीकडून प्रकल्प अहवाल अद्यापपर्यंत अप्राप्त आहे.

**रत्नागिरी जिल्ह्यातील दरडप्रवण व अतिधोकादायक ठिकाणी
प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करण्याबाबत**

(१६) * ११९५९ श्री.सुनिल शिंदे : तारांकित प्रश्न क्रमांक १११९१ ला दिनांक २८ डिसेंबर, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) पोसरे (ता.खेड, जि.रत्नागिरी) येथे अतिवृष्टीमुळे दरड कोसळून झालेल्या जीवितहानीच्या पार्श्वभूमीवर रत्नागिरी जिल्ह्यातील १०९ दरडप्रवण आणि अतिधोकादायक ठिकाणांचे भूवैज्ञानिक विभाग, पुणे यांचेकडून सर्वेक्षण करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदरहू सर्वेक्षण पूर्ण होवून त्याबाबतचा अहवाल शासनास प्राप्त झाला आहे काय,
- (३) असल्यास, तदनुषंगाने दरडप्रवण व अतिधोकादायक ठिकाणी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करण्याबाबत शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) होय, अंशतः खरे आहे.

रत्नागिरी जिल्ह्यातील एकूण १५६ गावांचे सर्वेक्षण करणेबाबत भारतीय भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण विभाग, पुणे यांना जिल्हाधिकारी, रत्नागिरी यांनी कळविले आले आहे.

(२) होय, अंशतः खरे आहे.

एकूण १५६ गावांपैकी एकूण ९६ ठिकाणचे भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण विभाग पुणे यांचेकडून सर्वेक्षण करण्यात आले असून त्यापैकी ४३ गावांचे अहवाल जिल्हाधिकारी कार्यालय, रत्नागिरी यांना प्राप्त झाले आहेत.

(३) होय.

भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण विभाग, पुणे यांचेकडून प्राप्त ४३ गावांचे अहवाल जिल्हाधिकारी, रत्नागिरी यांनी संबंधित तहसिलदार, उप विभागीय अधिकारी यांच्याकडे पाठविले असून, त्यानुषंगाने आवश्यक त्या गावांच्या

पुनर्वसनासाठी व दरडप्रवण भागात प्रतिबंधात्मक उपाययोजनांसाठी रत्नागिरी जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडून शासनास प्रस्ताव सादर करण्यात आल्यानंतर पुढील कार्यवाही करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

आडाळी (ता.दोडामार्ग, जि.सिंधुदुर्ग) येथील औद्योगिक क्षेत्राकरीता पाणीपुरवठा करण्यासाठी खडशी नदीवर बांधण्यात येणाऱ्या बंधाऱ्याचे काम बंद करण्याबाबत

(१७) * १२१०८ श्री.प्रसाद लाड : सन्माननीय उद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) आडाळी (ता.दोडामार्ग, जि.सिंधुदुर्ग) येथे निर्माण करण्यात येणाऱ्या एमआयडीसी प्रकल्पातील उद्योगासाठी लागणारे पाणी हे तिलारी नदी पात्रातून पुरविण्याचे नियोजन आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, औद्योगिक विकास महामंडळ अधिकारी यांनी गरज नसताना सुमारे रुपये दोन कोटी खर्च करून डिंगणे डोंगरपाल येथील खडशी नदीवर तात्पुरत्या अनधिकृत बंधाऱ्याचे काम सुरु केले असून त्यामुळे या पाण्यावर अवलंबून असलेले शेतकरी ग्रामस्थ यांची गैरसोय होणार असल्यामुळे डिंगणे डोंगरपाल ग्रुप ग्रामपंचायतीच्या ग्रामसभेत खडशी नदीवरील अनधिकृत बंधाऱ्याचे काम कायमस्वरूपी बंद करावे असा ठराव पारित करून मा.उद्योगमंत्री, मा.पालकमंत्री, सिंधुदुर्ग जिल्हा, जिल्हाधिकारी, सिंधुदुर्ग, औद्योगिक विकास महामंडळ अधिकारी, तहसिलदार दोडामार्ग आदीकडे सादर केला आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, आडाळी (ता.दोडामार्ग, जि.सिंधुदुर्ग) एमआयडीसी येथील अनधिकृत बंधाऱ्याचे काम कायमस्वरूपी बंद न केल्यास दिनांक २६ जानेवारी, २०२२ रोजी उपोषण करण्यात येणार आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने डिंगणे डोंगरपाल येथील खडशी नदीवर अनधिकृत बंधाऱ्याचे काम कायमस्वरूपी बंद करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सुभाष देसाई : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

म.औ.वि. महामंडळाकडून सिंधुदुर्ग पाटबंधारे विभागाची परवानगीने बांधण्यात येणाऱ्या बंधाऱ्याच्या विरोधात एक दिवसीय लाक्षणिक उपोषणाची मा.मंत्री (उद्योग) यांना लिहिलेली व मा.पालकमंत्री, सिंधुदुर्ग जिल्हा, जिल्हाधिकारी, सिंधुदुर्ग, औद्योगिक विकास महामंडळ अधिकारी, तहसिलदार दोंडामार्ग यांना अग्रेषित केलेली दिनांक १३/०१/२०२२ रोजीची नोटीस म.औ.वि. महामंडळास प्राप्त झाली आहे.

(३) होय, हे खरे आहे.

म.औ.वि.महामंडळाच्या प्रतिनिधींनी उपोषणकर्ता यांचेशी चर्चा करून उपोषण मागे घेण्याची विनंती केली होती. त्यानुसार उपोषणकर्ताकडून दिनांक २६/०१/२०२२ रोजी संध्याकाळी उपोषण मागे घेण्यात आले.

(४) तिलारी प्रकल्पातून आडाळी औद्योगिक क्षेत्राकरिता पाणी घेण्यासाठी सन २०१५ मध्ये महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांचेकडे विचारणा करण्यात आली होती. तथापि, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांच्या प्रकल्पाची प्रगती रेंगाळल्यामुळे औद्योगिक क्षेत्राकरिता पाणी उपलब्ध होऊ शकले नाही. त्यामुळे प्राथमिक टप्प्यात औद्योगिक क्षेत्रासाठी आवश्यक १ दलली प्रती क्षमतेचा पाणीपुरवठा करण्यासाठी म.औ.वि. महामंडळाकडून कडशी नदीवर सिंधुदुर्ग पाटबंधारे विभागाच्या परवानगीने कोल्हापूर पध्दतीचा फळ्यांचा बंधारा बांधण्यात येत आहे. या बंधाऱ्यामुळे नदीमधून पाणी सतत प्रवाहीत राहणार असून पाण्याचा अतिरिक्त साठा होणार आहे. त्याचा फायदा म.औ.वि. महामंडळास तसेच शेतकऱ्यांना होणार आहे. बंधाऱ्याखालील गावांना पाणीपुरवठा करण्यासाठी बंधाऱ्यास पाणी सोडण्याकरिता दरवाजा/पाईपचे प्रयोजन आहे. बंधाऱ्याचे काम ९० टक्के पेक्षा जास्त पूर्ण झाले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील कोराडी व खापरखेडा वीज निर्मिती प्रकल्पामुळे होणारे जल व वायु प्रदूषण कमी करण्यासाठी उपाययोजना करण्याबाबत

(१८) * १२३७४ श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे, श्री.रामदास आंबटकर, डॉ.परिणय फुके : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील कोराडी व खापरखेडा औष्णिक वीज निर्मिती प्रकल्पामुळे परिसरात मोठ्या प्रमाणात वायु व जल प्रदूषण वाढत असल्याच्या स्थानिक नागरिकांच्या तक्रारी येत असून याबाबत पर्यावरण विभागाने प्रदूषण कमी करण्याबाबत निर्णायक उपाययोजना सादर करण्याबाबत महानिर्मिती कंपनी व प्रदूषण नियंत्रण मंडळ व इतर विभागांना निर्देश देण्यात आले आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, ऊर्जा नगर (ता.जि.चंद्रपूर) येथील महाऔष्णिक वीज केंद्रातून मोठ्या प्रमाणात प्रदूषण होत असल्याचे दिनांक २२ जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले असून त्यामुळे नागरिकांच्या जीवाला धोका निर्माण झाला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मंथन, सी.एफ.एस.डी. आणि असर संस्थाद्वारे दिनांक १८ नोव्हेंबर, २०२१ रोजी कोराडी व खापरखेडा वीज निर्मिती प्रकल्पामुळे होत असलेल्या प्रदुषणाबाबत अहवाल प्रकाशित करण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त अहवालानुसार जलप्रदुषणाद्वारे पेंच व कन्हान कोलार नदीचे जल प्रदूषित होवून शेत मालाचे सुध्दा नुकसान होत असल्यामुळे कोराडी तथा नांदगाव येथे नवीन प्रकल्प न उभारण्याबाबत निर्देश दिलेले आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून पर्यावरण विभागाद्वारे प्रदूषण कमी करण्याबाबत निर्णायक उपाययोजना सादर करण्याबाबत महानिर्मिती कंपनी व प्रदूषण नियंत्रण मंडळ व इतर विभागांना निर्देश देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) अंशतः खरे आहे.

खापरखेडा औष्णिक वीज निर्मिती प्रकल्पाच्या प्रदूषणाबाबतच्या तक्रारीच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने वेळोवेळी पाहणी करून विद्युत केंद्रांमधून होणाऱ्या प्रदूषणाविषयी आढावा घेऊन दिनांक १५/०२/२०२२ च्या पत्रान्वये महानिर्मितीच्या खापरखेडा औष्णिक वीज निर्मिती केंद्रास निर्देश दिले आहेत.

(२) हे खरे नाही.

(३) मंथन, सी.एफ.एस.डी. आणि असर या खाजगी संस्थांनी प्रदूषणाबाबत अहवाल प्रकाशित करून त्याची प्रत पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभागास दिनांक २५/११/२०२१ च्या पत्रान्वये देण्यात आली आहे.

(४) मंथन, सी.एफ.एस.डी. आणि असर यांच्या अहवालामध्ये कोराडी व खापरखेडा औष्णिक वीज निर्मिती प्रकल्पामुळे होणारे प्रदूषण नियंत्रित झाल्याशिवाय नविन प्रकल्प न उभारण्याबाबत सूचना/ विनंती केली आहे.

(५) महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, नागपूर यांच्या दिनांक १५/०२/२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये खापरखेडा औष्णिक वीज निर्मिती प्रकल्प यांना नांदगाव राखेचा तलाव वापरणे त्वरित थांबविणे व साठविण्यात आलेली राख १५ दिवसात उचलून जमीन पूर्ववत करण्यासाठी निर्देश देण्यात आले आहेत.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

ठाणे, वाशी आणि पेण परिसरामधील वाढत्या वीजचोरीच्या प्रकरणांबाबत

(१९) * १२०३१ श्री.महादेव जानकर, डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) ठाणे, पेण व वाशी परिसरामध्ये माहे एप्रिल, २०२१ ते डिसेंबर, २०२१ या कालावधीत वीज चोरीसह अनधिकृत वीज वापरांची रुपये १९ कोटींची ३६५५ प्रकरणे निदर्शनास आली आहेत, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने वाढत असलेली वीज चोरीची प्रकरणे तसेच नियमबाह्यपणे होणारा वीजेचा वापर यांवर नियंत्रण ठेवून या प्रकरणी जबाबदार असणाऱ्या संबंधितांविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) हे खरे नाही.

महावितरणच्या ठाणे, वाशी आणि पेण मंडळांतर्गत माहे एप्रिल, २०२१ ते डिसेंबर २०२१ या कालावधीत वीज चोरीसह अनधिकृत वीज वापराची रुपये १८.२७ कोटी इतक्या रकमेची ३,५९० प्रकरणे निदर्शनास आली आहेत.

(२) वीज चोरीचे प्रकरणे अनधिकृत वीज वापर तसेच वीज संचातील अनियमितता उघडकीस आणण्याकरीता महावितरणच्या फिरत्या पथकांमार्फत आपआपल्या कार्यक्षेत्रात तपासणी मोहिमा राबविण्यात येतात. तसेच, विभागीय पातळीवर देखील विशेष तपासणी पथके स्थापन करण्यात आलेली असून त्यांच्यामार्फत विशेष मोहिमा राबविण्यात येतात. वीज चोरी होत असलेल्या क्षेत्रात एरियल बंच कंडक्टर टाकण्याचे, मल्टी मीटर बॉक्स बसविण्याचे तसेच उपरीवाहिनीचे भुमिगतवाहिनी मध्ये रुपांतराचे कामे करण्यात येते. वीज चोरी करणाऱ्या संबंधितांवर विद्युत अधिनियम, २००३ कलम १२६ व १३५ अंतर्गत कायदेशीर कारवाई करण्यात येते.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**तळोजा एम. आय. डी. सी. व परिसरात मोठ्या प्रमाणात
वीज चोरी होत असल्याबाबत**

(२०) * १२२४५ श्री.बाळाराम पाटील : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) तळोजा एमआयडीसी मध्ये माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान प्लास्टिक दाणा व प्लास्टिक पावडर बनविणाऱ्या कंपन्यांनी सुमारे १ कोटी रुपयांच्या वीजेची चोरी केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, सदर परिसरात असणाऱ्या कोल्ड स्टोरेजमध्येही मोठ्या प्रमाणात वीज चोरी केली जात आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने एम.आय.डी.सी. तळोजा व त्याच परिसरातील कोल्ड स्टोरेजमध्ये झालेल्या वीजेच्या चोरीची भरारी पथकाकडून तपासणी करून दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) होय, हे खरे आहे.

महावितरण कंपनीच्या कोकण परिक्षेत्रांतर्गत असलेल्या भरारी पथक, वाशी यांनी दिनांक २४/०१/२०२१ रोजी वावंजे गाव, तळोजा एम.आय.डी.सी. जवळ ज्युपिटर एंटरप्रायझेस या प्लास्टिक दाणा व प्लास्टिक पावडर बनविणाऱ्या ग्राहकाची विद्युत जोडणीची तपासणी केली असता ७३५१०२ युनिटचे रुपये १,०२,१८,९२० इतक्या रुपयांचे विजचोरीचे बील देण्यात आले आहे. ग्राहकाने सदर विजचोरी बिलाचा भरणा न केल्यामुळे ग्राहकावर विद्युत कायदा २००३ च्या कलम १३५ अंतर्गत दिनांक ३१/०१/२०२२ रोजी पनवेल पोलीस स्टेशन येथे गुन्हा दाखल करण्यात आलेला आहे

(२) याबाबत मुंबई चौफेर या दैनिकात दिनांक ०७/०१/२०२२ रोजी बातमी छापून आलेली आहे.

(३) जानेवारी व फेब्रुवारी, २०२२ या दोन महिन्यात तळोजा एमआयडीसी परिसरामधील कोल्ड स्टोरेजचा वापर करित असलेल्या ५१ पैकी ३० ग्राहकांच्या वीज संचाची व मीटरची तपासणी भरारी पथकाऐवजी वाशी चाचणी विभागाकडून करण्यात आली असता तेथे कोणत्याही प्रकारची अनियमितता आढळून आलेली नाही. उर्वरित २१ शीतगृहांच्या वीज संचाची व मीटरची तपासणीचे काम प्रगती पथावर असून ते माहे फेब्रुवारी, २०२२ अखेर पूर्ण करण्याचे नियोजित आहे. तपासणीअंती काही अनियमितता आढळून आल्यास त्यावर महावितरणच्या प्रचलित पध्दती व विद्युत अधिनियम २००३ नुसार कारवाई करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**औरंगाबाद जिल्हा परिषदेच्या समाजकल्याण विभागाने दिव्यांगांसाठी
असलेला निधी अखर्चित ठेवल्याबाबत**

- (२१) * ११९९२ श्री.अंबादास दानवे : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) औरंगाबाद जिल्हा परिषदेच्या समाजकल्याण विभागाने एकूण उपकराच्या ५ टक्के रक्कम दिव्यांग व्यक्तीच्या योजनांवर खर्च करणे बंधनकारक असतानाही जिल्हा परिषदेकडे दोन वर्षांपासून सुमारे रूपये पावणेचार कोटी एवढी रक्कम अखर्चित असल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त निधीमधून घरकुल योजना, पायाभूत सुविधांसाठी निधी मंजूर करण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर निधी अखर्चित ठेवण्यास जबाबदार असणाऱ्यांविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) हे खरे नाही.

(२) होय. उक्त निधीमधून दिव्यांगांसाठी घरकूल योजना व पायाभूत सुविधांसाठी निधी मंजूर करण्यात आला आहे.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना जात वैधता प्रमाणपत्र
वेळेत मिळत नसल्याबाबत**

- (२२) * ११८८१ श्री.सतिश चव्हाण, श्री.अमरनाथ राजूरकर, श्री.विक्रम काळे : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात अभियांत्रिकीसह विविध व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी विविध संवर्गातून प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना जात वैधता प्रमाणपत्र वेळेत मिळत नसून प्रवेश निश्चित करतानाच जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करणे सीईटी सेलने बंधनकारक केल्याने विद्यार्थ्यांची गैरसोय होत आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, ११ वी विज्ञान शाखेत प्रवेश घेतल्यावर विद्यार्थी जात प्रमाणपत्र पडताळणीसाठी प्रस्ताव सादर करतात, परंतु दोन-दोन वर्षे सादर प्रस्तावावर कार्यवाही होत नाही व ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना वारंवार जातपडताळणी प्रमाणपत्राचा पाठपुरावा करण्याकरीता कार्यालयात जाणे आर्थिकदृष्ट्या शक्य होत नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुषंगाने विद्यार्थ्यांना जात वैधता प्रमाणपत्र उपलब्ध व्हावे याकरीता निश्चित कालमर्यादा करण्याच्या दृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) हे खरे नाही.

(२), (३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

माहे ऑगस्ट, २०२० पासून जात वैधता प्रमाणपत्र देण्याची प्रक्रिया संपूर्णतः ऑनलाईन करण्यात आली आहे. तसेच राज्यातील सर्व जिल्हा जात प्रमाणपत्र पडताळणी समित्यांमार्फत विशेष मोहिम राबवून प्राप्त अर्जांवर विहित मुदतीत प्रकरणे निकाली काढण्यात येतात.

पारस (ता.बाळापूर, जि.अकोला) येथे सौर ऊर्जा प्रकल्प उभारण्याबाबत

(२३) * १२३०३ श्री.विप्लव बाजोरिया, श्री.अमोल मिटकरी, श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.विक्रम काळे, श्री.सतिश चव्हाण, श्री.संजय दौंड, श्री.अरुण लाड : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पारस (ता.बाळापूर, जि.अकोला) येथे सन २०१७ मध्ये २५ मे.वॅटचा सौर ऊर्जा प्रकल्प मंजूर करण्यात आला असून गत ५ वर्षांपासून सादर मंजूर झालेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाचे काम सुरु झाले नसल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, पारस येथे सौर ऊर्जा प्रकल्पाला मंजूरी मिळूनही केंद्र शासनाच्या नवीन निकषामुळे प्रस्तावित औष्णिक वीज संच निर्मितीचा मार्ग बंद झाला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर औष्णिक विद्युत केंद्राने विस्तारित संच निर्मितीसाठी स्थानिक शेतकऱ्यांच्या सुपीक जमिनी अनेक वर्षांपासून अधिग्रहीत करण्यात आल्या असून प्रकल्प उभारण्यात आला नाही व आता नव्याने नवीन प्रकल्पाला मान्यता मिळाल्याने संपादन कायदा सन २०१३ नुसार प्रकल्पग्रस्तांना नव्याने मोबदला देण्यात यावा अशी मागणी विस्तारित संच कृती समितीचे अध्यक्ष यांनी मा.मुख्यमंत्री यांना पाठविलेल्या निवेदनात केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, प्रकल्पाच्या अधिग्रहीत जमिनीचा वापर करण्याच्या दृष्टीने सदर प्रकल्पासाठी २ वेळा निविदा प्रक्रिया राबविण्यात येवूनही सौर प्रकल्प अनिश्चित असल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले असून सदर प्रकल्पाकरीता संपादित केलेली जमीन ११ वर्षांपासून विनावापर असून उक्त प्रकल्प उभारणीचे कार्य खंडीत झाल्यामुळे प्रकल्पग्रस्तांमध्ये असंतोष निर्माण झाला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुषंगाने उक्त प्रकल्पासाठी संपादित केलेल्या जमिनीवर सौर ऊर्जा प्रकल्प उभारण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) व (२) होय, महानिर्मिती कंपनीद्वारे पारस (ता.बाळापूर, जि.अकोला) येथे ३x१० मेगावॉट क्षमतेच्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाकरीता दिनांक २६/०७/२०१८ रोजी स्वारस्य निविदा (EOI) प्रसिध्द करण्यात आली. सदर निविदा प्रक्रियेत ६ निविदाधारकांपैकी ३ निविदाधारकांची निवड करण्यात आली.

तथापि, मा.महाराष्ट्र वीज नियामक आयोगाने याचिका क्र.१२१/२०१९ मध्ये दिनांक ०५/११/२०१९ रोजी दिलेल्या आदेशानुसार सौर व औष्णिक संमिश्र विद्युत Deviation Settlement Mechanism (DCM) कार्यप्रणालीसाठी धोरण व नियमावली लागू होईपर्यंत सदर प्रकल्पास मंजूरी दिली नाही.

महानिर्मितीद्वारे पारस येथील उपलब्ध जागेवर १x२५० मेगावॉट क्षमतेचा औष्णिक विद्युत प्रकल्प नियोजित होता. तथापि, ऊर्जा मंत्रालय, केंद्र शासन यांच्या दिनांक १३/११/२००९ च्या कार्यालयीन आदेशानुसार तेराव्या क्षमतावाढ योजनेतील केवळ सुपरक्रिटिकल संचाद्वारे वीज निर्मिती क्षमतावाढ करणे आवश्यक असल्याने १x२५० मेगावॉट क्षमतेचा संच उभारणी स्थगित करण्यात आली आहे.

(३) होय, हे खरे आहे.

(४) महानिर्मिती कंपनीद्वारे पारस (ता.बाळापूर, जि.अकोला) येथे ३x१० मेगावॉट क्षमतेच्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाकरीता दिनांक २६/०७/२०१८ रोजी स्वारस्य निविदा (EOI) प्रसिध्द करून निविदा प्रक्रियेअंती ३ निविदाधारकांची निवड करण्यात आली.

तथापि, मा.महाराष्ट्र वीज नियामक आयोगाच्या याचिका क्र.१२१/२०१९ मध्ये दिनांक ०५/११/२०१९ च्या आदेशानुसार सौर व औष्णिक संमिश्र विद्युत DCM कार्यप्रणालीसाठी धोरण व नियमावली लागू होईपर्यंत सदर प्रकल्प प्रलंबित ठेवण्यात आला होता.

केंद्र शासन, ऊर्जा मंत्रालयाच्या दिनांक ०५/०४/२०१८ व १५/११/२०२१ च्या पत्रानुसार औष्णिक व सौर ऊर्जा प्रकल्प संमिश्रपणे सुरु करण्याचे आदेश आहेत. त्यानुसार महानिर्मिती कंपनीद्वारे पडताळणी सुरु आहे.

(५) व (६) केंद्र शासनाच्या ऊर्जा मंत्रालयाने त्यांच्या दिनांक १५/११/२०२१ च्या पत्रान्वये आदेशित केल्यानुसार पारस (ता.बाळापूर, जि.अकोला) येथे सौर ऊर्जा प्रकल्पाकरीता सविस्तर प्रकल्प अहवाल व निविदा तयार करण्यासाठी दिनांक २७/०१/२०२२ रोजी सल्लागार नेमण्यात आला आहे. यास्तव, याबाबत चौकशी करण्याचा वा विलंब होण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

**सांगली जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांची वीज देयक थकबाकीची रक्कम
माफ करण्याबाबत**

(२४) * १२०१७ श्री.अरुण लाड : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सांगली जिल्ह्यातील २ लाख ४० हजार १७ शेतकऱ्यांकडे एकूण रुपये १ हजार २८५ कोटी ७७ लाखांची वीज देयकांची थकबाकी होती, त्यातील व्याज व दंड माफीसोबत महावितरणच्या निर्लेखन सूटद्वारे आता रुपये १ हजार ३२ कोटी ९४ लाखांची सुधारित थकबाकी आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, माहे मार्च, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यानपर्यंत वीज थकबाकीची रक्कम भरल्यास शेतकऱ्यांना आणखी रुपये ५१६ कोटी ४७ लाखांच्या उर्वरित सुधारित थकबाकीची रक्कम माफ करण्यात येणार आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने आतापर्यंत किती शेतकऱ्यांनी थकबाकीची किती रक्कम भरली आहे,

(४) असल्यास, सांगली जिल्ह्यातील वीज थकबाकीची रक्कम भरलेल्या शेतकऱ्यांना उर्वरित सुधारित थकबाकीची रक्कम माफ करण्याच्या दृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) हे अंशतः खरे आहे.

सांगली जिल्ह्यातील २,४०,१४५ कृषी ग्राहकांकडे माहे सप्टेंबर, २०२० अखेर रुपये १,२८६ कोटी इतक्या रकमेची थकबाकी होती. कृषीपंप वीज जोडणी धोरण-२०२० अंतर्गत महावितरणच्या याबाबतच्या परिपत्रकानुसार कृषी ग्राहकांना व्याज व विलंब आकार यात निर्लेखनाद्वारे देण्यात आलेली सूट यामुळे सुधारित थकबाकी दिनांक ०९/०२/२०२२ अखेर रुपये १,०५६ कोटी इतकी आहे, असे महावितरणने कळविले आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

कृषीपंप वीज जोडणी धोरण-२०२० अंतर्गत महावितरणद्वारा निश्चित योजनेद्वारा सांगली जिल्ह्यातील सर्व थकबाकीदार कृषी ग्राहकांनी या योजनेचा पूर्ण लाभ घेतल्यास त्यांना सुधारित थकबाकीच्या रुपये १,०५६ कोटी रकमेच्या ५०% रक्कम म्हणजेच रुपये ५२८ कोटीची सूट अनुज्ञेय होऊ शकेल.

(३) महावितरणद्वारा उपलब्ध माहितीनुसार दिनांक ०९/०२/२०२२ पर्यंत सांगली जिल्ह्यातील १,०४,२०९ कृषी ग्राहकांनी थकबाकीची रुपये ७३ कोटी रक्कम भरलेली आहे.

(४) कृषी ग्राहकांना विजबिल भरणे सुलभ होण्याकरीता राज्य शासनाने सर्वसमावेशक असे "कृषीपंप वीज जोडणी धोरण-२०२०" जाहीर केले आहे. सांगली जिल्ह्यातील प्रतिसाद दिलेल्या १,०४,२०९ कृषी ग्राहकांपैकी ३०,५९५ कृषी ग्राहक थकबाकीमुक्त झालेले आहेत. उर्वरित ग्राहकांना ३१ मार्च, २०२४ पर्यंत थकबाकी टप्प्याटप्प्याने भरण्याची सुविधा उपलब्ध आहे. यासाठी या कृषी ग्राहकांनी माहे सप्टेंबर, २०२० पासूनचे चालु वीज देयक भरणे क्रमप्राप्त आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील विशेषतः गोंदिया जिल्ह्यातील अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मिळत नसल्याबाबत

(२५) * १२९७५ श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.रामदास आंबटकर, डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रवीण दटके, श्री.रमेश कराड, श्री.रमेशदादा पाटील, डॉ.रणजित पाटील : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात विशेषतः गोंदिया जिल्ह्यातील अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांच्या प्रलंबित समस्या निकाली काढण्यासाठी विविध संघटनांकडून उपजिल्हाधिकारी यांना निवेदन देण्यात आले असल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अनुसूचित जाती प्रवर्गातील सर्व विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मिळत नसून अनेक विद्यार्थी शिक्षणापासून वंचित राहिल्याने विद्यार्थ्यांना देय असलेली प्री मॅट्रिक शिष्यवृत्ती, सावित्रीबाई फुले शिष्यवृत्ती, सुवर्ण महोत्सवी शिष्यवृत्ती व इतर शिष्यवृत्ती देण्याची मागणी निवेदनात केली आहे, हे ही खरे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुषंगाने राज्यातील अनुसूचित जाती प्रवर्गातील सर्व विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) अंशतः खरे आहे.

गोंदिया जिल्ह्यातील अनुसूचित जाती (एस.सी) प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांच्या प्रलंबित समस्या निकाली काढण्यासाठी कास्ट्राईब शिक्षक संघटनेमार्फत समाजकल्याण अधिकारी यांना दिनांक ०१/०१/२०२२ रोजी निवेदन देण्यात आले आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या विविध शिष्यवृत्ती, शिक्षण फी/ परीक्षा फी तसेच निर्वाह भत्ता इ. योजनांकरीता सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षातील मंजूर अर्थसंकल्पित तरतूदीच्या केवळ ३०% च्या मर्यादेत तरतूद खर्च करण्यास वित्त विभागाने मान्यता दिलेली होती व त्यानुषंगाने निधी वितरण करण्यात आलेले होते. वित्त विभागाच्या दिनांक १४/१०/२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये सन २०२१-२२ कार्यक्रम खर्चासाठी ५० टक्के इतक्या मर्यादेत निधी उपलब्ध करून देण्यात आलेला आहे. त्यानुषंगाने विभागाच्या सर्व शिष्यवृत्ती योजनांसाठी यावर्षीच्या अर्थसंकल्पित तरतूदीपैकी ५० टक्के निधी आयुक्तालयास बीडीएस प्रणालीवर उपलब्ध करून देण्यात आलेला आहे. व आता वित्त विभागाने त्यांच्या दिनांक ३ फेब्रुवारी, २०२२ च्या परिपत्रकान्वये विविध विभागांना आवश्यक असणाऱ्या खर्चासाठी

निधीची गरज लक्षात घेता विविध बाबींसाठी निधी वितरणाची मर्यादा निश्चित केलेली असून त्यानुसार ३४-शिष्यवृत्ती या बाबीसाठी ८५ टक्के निधी उपलब्ध करून दिलेला असून तो वितरणाची कार्यवाही विभागस्तरावर चालू आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांमधील व्यापारी व दलाल
यांचेकडून शेतकऱ्यांची आर्थिक फसवणूक होत असल्याबाबत**

(२६) * ११८५८ श्री.सदाशिव खोत, श्री.गोपिचंद पडळकर : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांमध्ये (मार्केट कमिट्यांमध्ये) व्यापारी व दलाल यांच्यामार्फत शेतकऱ्यांकडून अडतीच्या नावाखाली फसवणूक होत असल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अवकाळी पाऊस, अतिवृष्टी यासारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेतकरी त्रस्त झाले असून शेतकऱ्यांची कृषी उत्पन्न बाजार समितीमधील व्यापारी व दलाल यांच्याकडून अडतीच्या नावाखाली होणाऱ्या फसवणूकीमुळे शेतकरी आर्थिक अडचणीत आला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने शेतकऱ्यांची फसवणूक करणाऱ्या व्यापारी व दलालांवर आणि त्यांना संरक्षण देणाऱ्या बाजार समित्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील :

(१) होय, हे अंशत खरे आहे.

राज्यातील सर्व कृषी उत्पन्न बाजार समितीपैकी मालेगांव कृषी उत्पन्न बाजार समिती, नाशिक मधील व्यापाऱ्यांमार्फत शेतकऱ्यांकडून अडत वसूल केल्याबाबतची तक्रार प्राप्त झालेली आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) उपसरव्यवस्थापक, महाराष्ट्र कृषी पणन मंडळ, विभागीय कार्यालय, नाशिक यांनी सादर केलेल्या चौकशी अहवालानुसार मालेगांव कृषी उत्पन्न बाजार समितीने अडत वसूल करणाऱ्या संबंधित व्यापाऱ्यांचे परवाने निलंबित करून दुकान सील करण्याची कार्यवाही केली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

विशेष सहाय्य योजनेतील लाभार्थ्यांच्या अनुदानात वाढ करण्याबाबत

(२७) * १२५५२ श्री.प्रवीण दटके, श्री.नागोराव गाणार, श्री.विनायकराव मेटे, श्री.सुनिल शिंदे, श्री.विलास पोतनीस : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) श्रावणबाळ सेवा राज्य निवृत्तीवेतन योजना, संजय गांधी निराधार योजना, इंदिरा गांधी राष्ट्रीय वृद्धदापकाळ निवृत्तीवेतन योजना, इंदिरा गांधी राष्ट्रीय विधवा निवृत्तीवेतन योजना, इंदिरा गांधी राष्ट्रीय अपंग निवृत्तीवेतन योजना इत्यादी योजनेतर्गत लाभार्थ्यांना शासन निर्णयानुसार दरमहा एक हजार रुपये अनुदान मिळणे अपेक्षित असतानाही लाभार्थ्यांना अनुदानास विलंब झाला असून नवीन लाभार्थ्यांना मंजुरी आदेश व इतर कागदपत्रांच्या पूर्ततेसाठी अडवणूक होत असल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, निराधार व्यक्तींना सद्यःस्थितीत दरमहा सुमारे रुपये १०००/- मानधन देण्यात येत असून वाढत्या महागाईचा विचार करता निराधार व्यक्तींना देण्यात येत असलेली मानधनाची रक्कम अत्यंत अपुरी असून उदरनिर्वाह करताना अडचणींना सामोरे जावे लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, लाभार्थ्यांना नियमितपणे अनुदान वाटप व्हावे तसेच लाभार्थ्यांच्या वयाची अट ६५ वर्षावरून शिथिल करून ती ६० वर्षाची करण्याची मागणी नागपूर येथील लोकप्रतिनिधींनी जिल्हाधिकारी, नागपूर यांना माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सर्वाधिक गैरसोय ही ग्रामीण भागातील वृद्धांची होत असल्यामुळे वयाची अट कमी करणे, निराधारांच्या मानधनात भरीव वाढ करून लाभार्थ्यांना मिळणाऱ्या अनुदानात रुपये दीड हजार इतकी वाढ करण्यासाठी शासन निर्णय निर्गमित करणे तसेच लाभार्थ्यांना दरमहा वेळेवर अनुदान मिळण्याबाबत शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१), (२) व (३) हे खरे नाही.

(४) विभागाच्या दिनांक २० ऑगस्ट, २०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये विशेष सहाय्य योजनेतील लाभार्थ्यांच्या अर्थसहाय्यात दरमहा रुपये ६००/- वरून रुपये १०००/- तर १ अपत्य असलेल्या विधवा लाभार्थ्यांना रुपये ११००/- व २ अपत्ये असलेल्या विधवा लाभार्थ्यांना रुपये १२००/- इतकी वाढ करण्यात आली आहे. तसेच विशेष सहाय्य योजनेतील लाभार्थ्यांना अर्थसहाय्याचे वितरण दर महिन्याच्या १ तारखेला नियमित करण्याबाबत कळविण्यात आले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील अनुसूचित जाती प्रवर्गातील संशोधक विद्यार्थ्यांना राष्ट्रीय संशोधन अधिछात्रवृत्ती मंजूर करण्याबाबत

(२८) * १३१९० डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे, श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
 (१) राज्यातील अनुसूचित जातीमधील विद्यार्थ्यांच्या संशोधन वृत्तीला चालना देण्यासाठी डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्थेच्या (बार्टी) वतीने राष्ट्रीय संशोधन मासिक अधिछात्रवृत्ती दिली जाते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर अधिछात्रवृत्तीसाठी सन २०१९-२०२० मधील ५१८ संशोधक विद्यार्थ्यांनी परीक्षा व मुलाखती देवूनही प्रक्रिया अपूर्ण असल्याने अधिछात्रवृत्ती लाभापासून वंचित असल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, काही विद्यार्थ्यांचे संशोधन पूर्ण होणार असून काही विद्यार्थ्यांची आर्थिक स्थिती बिकट असल्यामुळे त्यांचे संशोधन बंद पडण्याच्या मार्गावर असल्याने संशोधकांनी मा.सामाजिक न्याय मंत्रीमहोदयांकडे पत्राद्वारे कागदपत्रांच्या पडताळणीच्या आधारे सरसकट अधिछात्रवृत्ती देण्यात यावी अशी मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्थेच्या (बार्टी) वतीने राष्ट्रीय संशोधन मासिक अधिछात्रवृत्ती संशोधक विद्यार्थ्यांना मिळण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

BANRF-२०१९ व BANRF-२०२० च्या अधिछात्रवृत्तीची मार्गदर्शक तत्वे व जाहिरात बार्टी संकेतस्थळावर दिनांक २८/०६/२०२१ रोजी प्रसिध्द करण्यात आली. मार्गदर्शक तत्वानुसार लेखी परीक्षेस उपस्थित असलेल्या सर्व ५५९ विद्यार्थ्यांना मुलाखतीस आमंत्रित करण्यात आले त्याकरीता ५५९ पैकी ५१७ विद्यार्थी उपस्थित होते. एकूण ५१७ विद्यार्थ्यांना दिनांक ४, ५ व ६ जानेवारी, २०२२ रोजी मुलाखत घेण्यात आली. दिनांक १०/०२/२०२२ रोजी ४०० विद्यार्थ्यांची निवड यादी बार्टी संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात आली व सदयःस्थितीत विद्यार्थ्यांना अवार्ड लेटर (award Letter) देण्यात आले आहेत.

(३) हे खरे आहे.

- (४) शासन स्तरावरून दिनांक २४ जानेवारी, २०२२ रोजीच्या पत्रान्वये सन BANRF-२०१९ व BANRF-२०२० निवड प्रक्रियेकरीता समितीचे गठन करण्यात आली होती. निवड समितीने दिलेल्या अहवालानुसार दिनांक १०/०२/२०२२ रोजी ४०० विद्यार्थ्यांची निवड यादी बार्टी संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात आली. अवार्ड लेटर (award Letter) देण्यात आले आहे. आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता करून सदर ४०० विद्यार्थ्यांना अधिछात्रवृत्तीचा आर्थिक लाभ देण्याची प्रक्रिया चालू आहे.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (TRTI), पुणे येथे आर्थिक
गैरव्यवहारात दोषी असलेल्या सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांची
नियुक्ती केल्याबाबत**

- (२९) * १२१५७ श्री.सुरेश धस : तारांकित प्रश्न क्रमांक ११३५१ ला दिनांक २८ डिसेंबर, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) आदिवासी विकास विभागातील रुपये १०,५०० पेक्षा अधिक कोटी रुपयांच्या भ्रष्टाचाराबाबत शासनाकडून निवृत्त न्यायमूर्ती श्री.गायकवाड यांच्या अध्यक्षतेखालील कथित गैरव्यवहाराची चौकशी करण्यासाठी नेमलेल्या समितीने १०० पेक्षा अधिक अधिकारी व कर्मचाऱ्यांवर कारवाई करण्याचे निर्देश दिलेले आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, मा.उच्च न्यायालयाने दोषी अधिकारी कर्मचाऱ्यांवर गुन्हे दाखल करून कारवाई करण्याबाबत आदेशित केलेले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, आर्थिक गैरव्यवहारात दोषी असताना पुन्हा तीन वर्षांनंतर शासनाच्या परवानगीशिवाय मानधनावर ठेवता येत नाही तरीही शासनाची कोणतीही परवानगी न घेता दोषी अधिकारी/ कर्मचारी यांची पुन्हा मानधनावर नियुक्ती करण्यात आली असून माहे डिसेंबर, २०२१ पासून त्यांचे मानधन वाढवून रुपये ४५,००० केले आहे, मानधनाच्या फरकाची थकित रक्कम

मिळण्यासाठी त्यांनी शासनाकडे अनेक तक्रारी केलेल्या असून आतापर्यंत त्यांना देण्यात आलेले वेतन बाह्यस्रोत असल्याचे गृहीत धरून ते शासनाकडूनच देण्यात येत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, त्यांच्या पुर्वग्रहदूषित कामकाजातील हस्तक्षेपाने त्यांना तेथुन काढण्यासाठी आदिवासी विभागाच्या कर्मचाऱ्यांमध्ये असंतोष व रोष निर्माण झाला असून या संपूर्ण गैरव्यवहार प्रकरणी जबाबदार असलेले तत्कालीन आदिवासी आयुक्त, श्री.संभाजी सरकुंडे यांच्यासह या गंभीर प्रकरणातील अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना जाणीवपूर्वक सहकार्य जात असून संबंधित आयुक्तांना सेवानिवृत्तीनंतरही माहिती आयुक्त म्हणून नियुक्ती दिली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने दोषी तत्कालीन आदिवासी आयुक्तांसह अधिकारी व कर्मचाऱ्यांवर गुन्हे दाखल करून संपूर्ण गैरव्यवहाराची रक्कम जमीन महसूलाप्रमाणे वसूल करण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) होय.

(२) होय.

(३) सेवानिवृत्त अधिकारी/ कर्मचारी यांना कंत्राटी तत्वावर नियुक्ती देण्याबाबत शासनाच्या प्रचलित नियमानुसार आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांच्या कार्यालयात कामाच्या आवश्यकतेनुसार सेवानिवृत्त अधिकारी/ कर्मचारी यांना नियुक्ती देण्यात आली असून त्यांना नियमानुसार देय मानधन अदा करण्यात येते. नियुक्त करण्यात आलेल्या सेवानिवृत्त अधिकारी यांनी मानधनाच्या फरकाची थकित रक्कम मिळण्याबाबत केलेली विनंती अमान्य करण्यात आली असून यापुढे अशी मागणी करणार नसल्याचे लेखी हमीपत्र घेण्यात आले आहे.

(४) कार्यालयीन कामकाजाच्या अनुषंगाने कर्मचाऱ्यांमध्ये असंतोष व रोष असल्याबाबत, लेखी तक्रारी प्राप्त झालेल्या नाहीत. तथापि, श्री.सरकुंडे यांना सेवानिवृत्तीनंतर माहिती आयुक्त या पदावर नियुक्ती दिली असल्याची बाब खरी आहे.

- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.
 (६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील अतिवृष्टीमुळे नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना भरपाई
 मिळणेबाबत**

(३०) * १२८०७ श्री.रणजितसिंह मोहिते-पाटील : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात अतिवृष्टीमुळे माहे जुलै ते सप्टेंबर, २०२१ मध्ये १४ जिल्ह्यांमधील ४६ लाख ५६ हजार ८६६ शेतकऱ्यांच्या शेतीचे नुकसान झाले असून सोलापूर जिल्ह्यात अतिवृष्टीमुळे ५६ हजार ६४२ हेक्टर क्षेत्र बाधित झाले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अतिवृष्टीमुळे झालेल्या नुकसान भरपाईची ७५ टक्के रक्कम शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यात जमा झाली असून अद्यापही २५ टक्के रक्कम शेतकऱ्यांना मिळालेली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना उर्वरित रक्कम तातडीने मिळणेबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) खरे आहे.

(२) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, दिनांक १६/०२/२०२२ अन्वये सर्व जिल्ह्यांना उर्वरित २५% मदतीचे वाटप करण्याकरीता रुपये १०३५००.१४ लक्ष इतका निधी वितरित करण्यात आला आहे.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील इतर मागासवर्ग समाजासाठीच्या सवलतींचा अभ्यास
करण्यासाठी नेमलेल्या उपसमितीबाबत**

(३१) * १२६४२ डॉ.सुधीर तांबे, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.नागोराव गाणार, श्री.रमेशदादा पाटील, श्री.गोपिचंद पडळकर, श्री.सदाशिव खोत, श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे, डॉ.रणजित पाटील, डॉ.परिणय फुके, श्री.सुरेश धस, श्री.प्रसाद लाड, श्री.निलय नाईक, श्री.प्रवीण दटके : सन्माननीय इतर मागास बहुजन कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) इतर मागासवर्ग समाजाच्या आरक्षण व आतापर्यंत शासनामार्फत दिल्या जाणाऱ्या सवलतींचा व इतर लाभांचा अभ्यास करून परिणामकारक कार्यान्वयन होण्याच्यादृष्टीने, नवीन सवलती लाभाच्या योजना सुरु करण्याबाबत मंत्रिमंडळाला शिफारस करण्यासाठी दिनांक १६ ऑक्टोबर, २०२० रोजी मंत्रिमंडळ उपसमिती गठित करण्यात आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मंत्रिमंडळ उपसमितीची स्थापना होवून सव्वा वर्ष होवूनही समितीच्या नियमित बैठका होत नसल्याने अद्यापही समितीचे कामकाज सुरु झाले नाही तसेच समितीचा अहवाल शासनास सादर झाला नसून ओबीसी समाजाच्या मागण्या विविध विभागाशी संबंधित असल्याने तातडीने याबाबत उपसमितीने निर्णय घेवून शिफारशी सादर करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली आहे,

(३) असल्यास, उक्त समितीच्या समन्वयकांची जबाबदारी असलेल्या इतर मागासवर्ग (ओबीसी) विभागातील सहसचिवांना या उपसमितीबद्दल माहिती नसल्याचे निदर्शनास आले असून समितीमधील सदस्यांनी राजीनामा दिल्यामुळे त्यांच्या जागी अन्य सदस्यांची उपसमिती सदस्य म्हणून नेमणूकही करण्यात आली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, अहवालात सादर करण्यात आलेल्या शिफारशींचे थोडक्यात स्वरूप, अहवाल सादर करण्यास लागणाऱ्या कालावधीची सद्यःस्थिती काय आहे,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून शिफारशीची तातडीने अंमलबजावणी करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) होय.

(२) सदर मंत्रिमंडळ उप समितीच्या वेळोवेळी बैठका होऊन समितीच्या दिनांक २४/११/२०२० च्या बैठकीत मंत्रिमंडळ उप समितीने शिफारशी सादर केल्या असून सदर शिफारशी संबंधित प्रशासकीय विभागाच्या विचाराधीन आहे.

(३) या मंत्रिमंडळ उप समितीच्या समन्वयकाची जबाबदारी असलेल्या सह सचिवांना या उप समितीबद्दल माहिती नसल्याची बाब या विभागाच्या निदर्शनास आली नाही. तसेच, या मंत्रिमंडळ उप समितीच्या शिफारशी दिनांक २४/११/२०२० रोजी सादर झाल्याने आणि तदनंतर उप समितीमधील एक सदस्य यांनी मंत्री पदाचा राजीनामा दिल्याने अन्य सदस्यांची नेमणूक करण्याचा प्रश्न उद्भवलेला नाही.

(४), (५) व (६) इतर मागास वर्ग समाजाच्या सवलती व लाभासंबंधी मंत्रिमंडळ उप समितीने दिनांक २४/११/२०२० रोजी शिफारशी सादर केलेल्या आहेत. सदर शिफारशी संबंधित प्रशासकीय विभागाच्या विचाराधीन आहे.

राज्यातील आदिवासी बांधवामा खावटी अनुदान योजनेचा लाभ मिळण्याबाबत

(३२) * १२५७९ श्री.रमेशदादा पाटील, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, अॅड.निरंजन डावखरे, डॉ.परिणय फुके, श्री.नागोराव गाणार, श्री.निलय नाईक : तारांकित प्रश्न क्रमांक १११५० ला दिनांक २८ डिसेंबर, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात कोरोना काळात निर्माण झालेल्या परिस्थितीमुळे आदिवासी जमाती सर्वात जास्त प्रभावित झाल्या असून त्यांना खावटी अनुदान योजनेतर्गत अनुदानाचा लाभ मिळावा असे निदेश मा.आदिवासी मंत्री यांनी दिले असून त्यानुषंगाने राज्यातील किती आदिवासी कुटुंबीय शासनाच्या खावटी योजनेतर्गत लाभ मिळण्यास पात्र आहेत,

(२) असल्यास, शासनाने दिनांक ९ सप्टेंबर, २०२१ रोजी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे खावटी अनुदान योजनेतर्गत प्रकल्प कार्यालयांमार्फत मागणी नोंदविण्यात आलेल्या १०,३१,८०० आदिवासी लाभार्थ्यांपैकी सुमारे १०,००,०६६ लाभार्थ्यांना योजनेचा लाभ देण्यात आलेला आहे. उर्वरित ३१७३४ लाभार्थ्यांना योजनेचा लाभ देण्याची कार्यवाहीची सद्यःस्थिती काय आहे,

(३) असल्यास, आदिवासी लाभार्थ्यांना वाटप करण्यात आलेल्या खावटी किट मधील धान्य अत्यंत निकृष्ट दर्जाचे असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, शासनाने खावटी अनुदान योजनेतर्गत अनुसूचित जमाती बांधवासाठी सन २०२१-२०२२ करीता किती रुपयांची आर्थिक तरतूद केली आहे,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यानुषंगाने खावटी योजनेतर्गत लाभार्थ्यांचे सर्वेक्षण करून सदर योजनेचा लाभ न मिळालेल्या उर्वरित लाभार्थ्यांना तात्काळ लाभ मिळावा व सदर किट मधील अन्नधान्याचा दर्जा सुधारण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) व (२) दिनांक ०९/०९/२०२० रोजीचे शासन निर्णयान्वये एकूण ११.५५ लक्ष अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबीयांना खावटी योजनेचा लाभ देणेबाबत निर्णय घेण्यात आलेला आहे. त्यानुसार DBT करीता ११,६३,२६४ अर्ज प्राप्त झाले असून त्यापैकी आयुक्त कार्यालयाकडून एकूण १०,९८,९६९ अर्जांना मंजूरी देण्यात आली असून एकूण १०,७१,७७४ आदिवासी कुटुंबीयांना खावटी अनुदान योजनेचा लाभ देण्यात आलेला आहे.

तसेच खावटी किट करीता प्रकल्प कार्यालयाकडून एकूण १०,७२,५९५ लाभार्थ्यांची निवड करण्यात येऊन १०,२२,९४५ लाभार्थ्यांना किट वाटप करण्यात आलेले आहे. उर्वरीत लाभार्थ्यांना DBT व किट वाटप करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

(३) ज्या ठिकाणी पुरवठादाराकडून खराब खावटी किटचा पुरवठा झालेला होता अशा ठिकाणी करारनाम्यातील अटी शर्तीनुसार खराब खावटी किट बदलून देणेबाबत आदिवासी विकास महामंडळाने वेळीच पुरवठादाराला निर्देश दिले होते. त्यानुसार पुरवठादाराकडून खराब खावटी किट बदलवून चांगले खावटी किटचा पुरवठा करण्यात आलेला आहे.

(४) खावटी योजनेसोठी सन २०२१-२०२२ करीता रुपये ३०० कोटीची तरतूद करण्यात आली आहे.

(५) ज्या ठिकाणी निकृष्ट दर्जाच्या खावटी किटचे पुरवठा झालेला होता. त्या ठिकाणी सदर किट त्वरित बदलून देणेबाबत संबंधित पुरवठादारासोबत झालेल्या करारनाम्यानुसार ते तात्काळ बदलून देण्याची कार्यवाही करण्यात आलेली आहे. तसेच काही ठिकाणी सदर खावटी किट पुरवठा करताना विलंब झाला असून त्याचा करारनाम्यानुसार प्राप्त झालेल्या बिलापैकी विलंबाने पुरवठा झालेल्या खावटी किटवर करारनाम्यातील अटी शर्तीनुसार दंड आकारण्याची कार्यवाही करण्यात आलेली आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

वर्धा जिल्ह्यातील पिकांचे बॉडअळी व खोडकीडीच्या प्रादूर्भार्वामुळे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना भरपाई मिळणेबाबत

(३३) * १२३०८ श्री.रामदास आंबटकर, श्री.नागोराव गाणार : सन्माननीय आपत्ती व्यवस्थापन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वर्धा जिल्ह्यातील (वर्धा, सेलू, देवळी, आर्वी, आष्टी, कांरजा, हिंणघाट, समुद्रपूर) तालुक्यात सन २०२० मध्ये बॉडअळी व खोडकीडीच्या प्रादूर्भार्वामुळे १,१७,०६९ हेक्टर क्षेत्राच्या पिकांचे नुकसान होवून सदर नुकसान भरपाई आपत्ती निवारण निधीतून मिळण्यासंबंधी मा.जिल्हाधिकारी यांनी माहे जुलै,

२०२१ रोजी शासनाकडे प्रस्ताव सादर करूनही अद्याप नुकसान भरपाई मिळाली नसल्याचे दिनांक ४ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर नुकसान भरपाई मिळण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाने तातडीने मंजूर करून शेतकऱ्यांना त्वरीत निधी उपलब्ध करून देण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) खरे आहे.

(२) व (३) नागपूर व अमरावती विभागातील जिल्ह्यांमध्ये माहे ऑगस्ट ते ऑक्टोबर, २०२० या कालावधीत सततच्या पावसामुळे विविध पिकांवर रोगाचा प्रादुर्भाव तसेच अवेळी पाऊस यामुळे बाधित झालेल्या सुमारे १४.४५ लक्ष हेक्टर शेतीपिकांच्या नुकसानीकरिता मदत देण्याबाबतचे प्रस्ताव शासनास प्राप्त झाले होते. तथापि, राज्याच्या आर्थिक परिस्थितीमुळे निकषाबाहेरील मदतीकरिता निधी उपलब्ध करून देता येणे शक्य झाले नाही.

राज्यातील आदिवासी विद्यार्थ्यांच्या वसतिगृहाकरिता स्वतंत्र इमारत बांधण्याबाबत

(३४) * १२५२२ श्री.अभिजित वंजारी : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात आदिवासी विद्यार्थ्यांसाठी सुमारे ५०० वसतिगृहे असून यापैकी सुमारे २०० वसतिगृहे ही भाड्याच्या इमारतीत असल्यामुळे भाड्यापोटी शासनाला कोटयवधी रुपये भरावे लागत असल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून उक्त २०० आदिवासी वसतिगृहासाठी स्वतंत्र इमारत बांधण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) अंशतः खरे आहे.

राज्यात आदिवासी विद्यार्थ्यांसाठी एकूण मुला-मुलींचे ४८२ वसतिगृहे कार्यरत आहेत. त्यापैकी २०६ वसतिगृहे ही शासकीय इमारतीत तर २७६ वसतिगृहे ही भाडेतत्वावरील इमारतीत कार्यरत आहेत.

(२) सदयःस्थितीत भाडेतत्वावरील वसतिगृहांपैकी २५ वसतिगृहांची बांधकामे पूर्ण करण्यात आली असून ४० वसतिगृहांची बांधकामे प्रगतीपथावर आहेत. त्याचप्रमाणे ३३ वसतिगृहांची इमारत बांधकामे प्रस्तावित आहेत.

विभागास प्राप्त होणाऱ्या निधीच्या उपलब्धतेनुसार टप्प्याटप्प्याने सदर वसतिगृहांसाठी इमारत बांधकामे हाती घेण्याचे नियोजित आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

कोकणातील नुकसानग्रस्त आंबा बागायतदार शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत तसेच कर्जमाफी देण्याबाबत

(३५) * ११९११ श्री.सुनिल शिंदे : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) चक्रीवादळे, अवकाळी पाऊस आणि कोरोना यामुळे गत दोन वर्षांपासून कोकणातील आंब्यासह अन्य पिकांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले असून त्याचा विक्रीवरही परिणाम झाल्याचे दिनांक ८ जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, नैसर्गिक आपत्तीमुळे उद्भवलेल्या आर्थिक संकटामुळे गत पाच वर्षांत अनेक आंबा बागायतदार कर्जाची परतफेड करू न शकल्याने सदयःस्थितीत त्यांना नवीन कर्जही मिळत नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोकणातील आंबा बागायतदार शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत तसेच कर्जमाफी देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेट्टीवार : (१) अंशतः खरे आहे.

(२) अंशतः खरे आहे.

(३) वारंवार उद्भवणाऱ्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे संकटात सापडलेल्या कोकणातील आंबा बागायतदार शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत तसेच कर्जमाफी देण्याबाबत शासनाची स्वतंत्र योजना वा निर्णय नाही. तथापि, नैसर्गिक आपत्तीमुळे संकटात सापडलेल्या सर्वच अल्पमुदत कर्जदार शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत तसेच कर्जमाफी देण्याबाबत सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, शासन निर्णय, दिनांक २७/०३/२०१७ अन्वये राज्यातील माहे नोव्हेंबर २०१४ व फेब्रुवारी-मार्च, २०१५ मध्ये झालेल्या अवकाळी पाऊस व गारपीट यामुळे नुकसान झालेल्या ८५८ शेतकऱ्यांचे तीन महिन्याचे व्याज माफ करण्यात आले आहे. त्याचप्रमाणे सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, शासन निर्णय, दिनांक २३/०८/२०१९ व २७/०८/२०१९ नुसार रत्नागिरी जिल्ह्यातील जुलै, २०१९ ते ऑगस्ट, २०१९ या कालावधीत उद्भवलेल्या पूर परिस्थितीमुळे बाधित झालेल्या खरीप हंगाम २०१९ मधील २५३ शेतकरी कर्जदारांच्या पीक कर्जास माफी देण्यात आली आहे. तर सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, शासन निर्णय, दिनांक २९/०७/२०१५ अन्वये सन २०१४-१५ या वर्षाचे संपूर्ण नैसर्गिक आपत्तीमुळे बाधित झालेल्या शेतकऱ्यांनी घेतलेल्या अल्प मुदत कर्जाचे मध्यम मुदत कर्जात रूपांतर करून जे शेतकरी या रूपांतरीत कर्जाचा प्रत्येक वार्षिक हप्ता बँकेस विहित मुदतीत परत करतील अशात शेतकऱ्यांच्या कर्जावरील सन २०१५-१६ या वर्षाचे संपूर्ण व्याज व त्यापुढील चार वर्षांचे ६% दराने होणारे व्याज शासनामार्फत शेतकऱ्यांच्या वतीने संबंधित बँकांना अदा करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

तसेच नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेतीपिकांचे नुकसान झालेल्या व निकषानुसार पात्र असलेल्या प्रकरणी बाधित शेतकऱ्यांना राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या अथवा यासह राज्य शासनाच्या वाढीव दराने वेळोवेळी मदत देण्यात आलेली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

घाटघर (ता.शहापूर, जि.ठाणे) येथील जलविद्युत प्रकल्पातील रिक्त पदांवर प्रकल्पग्रस्तांना सामावून घेण्याबाबत

(३६) * १२९१५ श्री.प्रसाद लाड, श्री.जयंत पाटील : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री

पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) घाटघर (ता.शहापूर, जि.ठाणे) येथील जलविद्युत महानिर्मिती कंपनीतील एकूण १४२ मंजूर कर्मचारी पदांपैकी ११४ कर्मचारी कार्यरत असून २८ पदे मागील बऱ्याच काळापासून रिक्त आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, नाशिक येथे महानिर्मिती कंपनीच्यावतीने ३ वर्षांचे बी.टी.आर.आय. प्रशिक्षण पूर्ण केलेल्या ११ प्रकल्पग्रस्तांना कायम नोकरीत घेतले जात नाही तोपर्यंत त्यांना कंत्राटी कामगार म्हणून काम द्यावे, अशी मागणी घाटघर प्रकल्पग्रस्त संघर्ष समितीच्या अध्यक्षांनी संघटनेच्या वतीने घाटघर जलविद्युत प्रकल्प ठाणे क्र. ३ चे कार्यकारी अभियंता यांच्याकडे लेखी निवेदनाद्वारे केली असून उक्त प्रकरणी १० दिवसात निर्णय देण्याचे आश्वासन दिलेले असताना आजमितीस कोणतीही कारवाई महावितरण कंपनीकडून करण्यात आली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, घाटघर विद्युत महानिर्मिती कंपनीत रिक्त असलेल्या सदरहू २८ जागांवर या प्रकल्पात बाधित झालेल्या २८ प्रकल्पग्रस्तांना सामावून घ्यावे यासाठी संघर्ष सुरू असून उक्त प्रकल्प दिनांक २ नोव्हेंबर, २०२१ रोजी बंद करण्याबाबत आंदोलन करण्यात आले होते तसेच दिनांक १७ डिसेंबर, २०२१ रोजी घाटघर प्रकल्प कार्यालयासमोर बेमुदत उपोषणाला बसण्याचा इशाराही प्रकल्पग्रस्तांनी दिलेला होता, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुषंगाने सदरहू २८ रिक्त पदांवर प्रकल्पग्रस्तांची भरती आजमितीस न करण्याची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत तसेच सदर रिक्त पदे तात्काळ भरण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) घाटघर जलविद्युत केंद्र येथे दिनांक ३१/०१/२०२२ पर्यंत महानिर्मिती कंपनीच्या एकूण ९२ मंजूर पदांपैकी सध्या ५५ कर्मचारी कार्यरत असून विविध संवर्गातील ३७ पदे रिक्त आहेत.

(२) व (३) घाटघर जलविद्युत केंद्राची उभारणी महाराष्ट्र शासनाने जलसंपदा विभागामार्फत केलेली असून सदर जलविद्युत केंद्र हे भाडेतत्वावर चालविण्यासाठी महानिर्मिती कंपनीकडे सोपविलेले आहे. तसेच केंद्राची उभारणी करण्यासाठी महानिर्मिती कंपनीतर्फे जमीन संपादित करण्यात आलेली नसल्याने घाटघर उदंचन जलविद्युत केंद्रामुळे बाधित झालेले प्रकल्पग्रस्त हे महानिर्मिती कंपनीचे प्रकल्पग्रस्त नाहीत. सदर प्रकल्पग्रस्तांना महानिर्मिती कंपनीच्या सामाजिक उत्तरदायित्व योजनेखाली नाशिक येथील बी.टी.आर.आय. प्रशिक्षण केंद्रात सक्षम करण्याच्या हेतूने प्रशिक्षण देण्यात आले होते. महानिर्मिती कंपनीचे पात्र प्रकल्पग्रस्त ठरविण्यासाठीचे निकष, घाटघर जलविद्युत केंद्र, चोंढे प्रकल्पग्रस्त उमेदवार पूर्ण करू शकत नसल्याने त्यांना प्रगत कुशल प्रशिक्षणार्थी म्हणून रुजू करून घेता येत नसल्याचे महानिर्मिती कंपनीने वेळोवेळी दिनांक ०५/०२/२०२१ च्या पत्रान्वये कार्यकारी अभियंता, घाटघर जलविद्युत केंद्र आणि दिनांक २३/०७/२०२१ व दिनांक २०/१२/२०२१ च्या पत्रान्वये मुख्य अभियंता (नवीकरणीय ऊर्जा) यांच्यामार्फत सदरील प्रकल्पग्रस्तांना कळविले आहे.

(४) महानिर्मिती कंपनीतील रिक्त पदे त्यांच्याद्वारे अंमलात असलेल्या धोरणानुसार भरण्यात येतात.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील महावितरण कंपनीचे विभाजन करण्याबाबत

(३७) * १२३७५ श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील महावितरण कंपनीतर्गत कृषक व अकृषक ग्राहकांकरिता विभागवार उपकंपन्या स्वरूपात विभाजन करण्याबाबत प्रस्ताव तयार करण्यात आला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, महावितरण कंपनीची ग्राहकांकडे ७२ हजार करोड एवढ्या रकमेची थकबाकी असून यात माहे सप्टेंबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान ४४.५१ लक्ष शेतकऱ्यांची ४५,८०४ करोड रुपये थकबाकी असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, महावितरण विभागातील थकबाकीमुळे होणाऱ्या नुकसानामुळे आईएमएन नी दोन कंपनीचे विभाजन करून एक कंपनी नियमित ग्राहक, घरेलू, व्यवसायिक, औद्योगिक, स्थानिक संस्था यातील ग्राहकांना वीज वितरण करेल तथा दुसरी कंपनी फक्त शेतकऱ्यांना लागणारे वीज वितरण करेल असा प्रस्ताव तयार करून शासनास सादर करण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने उक्त प्रस्तावाला सुधारित रूप देवून पुनर्सादर करणेसाठी महावितरण कंपनीद्वारा एजन्सीची नियुक्ती करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) हे खरे नाही.

ऊर्जा विभागाद्वारे असा प्रस्ताव सद्यःस्थितीत तयार करण्यात आलेला नाही.

(२) हे अंशतः खरे आहे. महावितरणची माहे सप्टेंबर, २०२० अखेरची (लघुदाब व उच्चदाब चालू वीज ग्राहक आणि कायमस्वरूपी वीज पुरवठा खंडीत केलेल्या) ग्राहकांची एकूण थकबाकी रुपये ७१,०४४ कोटी एवढी होती. तसेच, माहे सप्टेंबर, २०२० अखेर ४४,४९,६०१ कृषी ग्राहकांची रुपये ४५,८०२ कोटी रुपये थकबाकी होती.

(३) विभागाच्या जतन अभिलेख्यात असा प्रस्ताव आढळला नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**औरंगाबाद कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या जिन्सी येथील जमीन विक्री
प्रकरणी गैरव्यवहार झाल्याबाबत**

(३८) * ११९९७ श्री.अंबादास दानवे : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) औरंगाबाद कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या जिन्सी येथील जमीन विक्री प्रकरणात गैरव्यवहार झाल्याप्रकरणी चौकशीसाठी जिल्हा प्रशासनाने पाच सदस्यीय समिती स्थापन केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर पाच सदस्यीय समितीने उक्त प्रकरणाची चौकशी करून त्याबाबतचा चौकशी अहवाल शासनास सादर केला आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुषंगाने उक्त समितीच्या चौकशी अहवालानुसार दोषी आढळून आलेल्या संबंधितांविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) होय. महसूल व वन विभागाच्या दिनांक १७/१२/२०२१ रोजीच्या पत्रान्वये दिलेल्या निर्देशानुसार औरंगाबाद कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या जिन्सी येथील जमीन विक्री प्रकरणी गैरव्यवहार झाल्याच्या तक्रारीची चौकशी करण्यासाठी जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद यांनी दिनांक ३०/१२/२०२१ रोजीच्या आदेशान्वये अपर जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद यांचे अध्यक्षतेखाली पाच सदस्यीय समिती गठीत केली आहे.

(२) नाही. तथापि, मा.मंत्री (महसूल) यांचेकडील महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ च्या कलम २५८ नुसार पुनर्विलोकन अर्ज प्रकरणी दिनांक ०८/०२/२०२२ रोजीच्या आदेशान्वये महसूल व वन विभाग, क्र. जमीन-२०२१/ प्र.क्र.१४०/ ज-७, दिनांक १७/१२/२०२१ रोजीच्या निर्देशाच्या अंमलबजावणीस प्रकरणाच्या अंतिम निर्णयापर्यंत स्थगिती देण्यात आली आहे.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

परभणी व हिंगोली जिल्ह्यातील अवकाळी पाऊस व गारपिटीमुळे रब्बी पिकांचे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत देण्याबाबत

(३९) * १२३०६ श्री.विप्लव बाजोरिया : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री

पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) परभणी व हिंगोली जिल्ह्यात माहे नोव्हेंबर व डिसेंबर, २०२१ मध्ये आलेल्या अवकाळी पाऊस व गारपिटीमुळे रब्बी पिकांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले असून नुकसानीचे पंचनामे अद्यापपर्यंत पूर्ण करण्यात आलेले नाहीत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने नुकसानग्रस्तांना तातडीने आर्थिक मदत देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेट्टीवार : (१) हे खरे नाही, जिल्हाधिकारी परभणी व हिंगोली यांच्या प्राप्त माहितीनुसार माहे नोव्हेंबर व डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान अवकाळी पाऊस व गारपिटीमुळे रब्बी पिकांचे नुकसान झालेले नाही.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

सांगली जिल्ह्यात अवकाळी पावसामुळे पिकांचे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना भरपाई देण्याबाबत

(४०) * १२०१८ श्री.अरुण लाड : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील

गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सांगली जिल्ह्यात दिनांक ५ व ६ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास झालेल्या अवकाळी पावसामुळे द्राक्ष, हरभरा व भाजीपाल्यासह ११९३९ हेक्टर क्षेत्रातील पिकांचे ५०% पेक्षा जास्त नुकसान झाले असून सर्वाधिक नुकसान १०,६३९ हेक्टरवरील द्राक्ष बागांचे झाले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, उक्त नुकसानीचे पंचनामे करून आपतग्रस्त शेतकऱ्यांना त्वरीत नुकसानभरपाई मिळावी अशी मागणी शेतकऱ्यांनी तसेच तेथील संबंधित लोकप्रतिनिधींनी शासनाकडे केली आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सांगली जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देण्याकरीता कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

(३) व (४) माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये अवेळी व अतिवृष्टीमुळे शेतीपिकांच्या व फळपिकांच्या नुकसानीचा संयुक्त अहवाल जिल्हाधिकारी, सांगली यांनी विभागीय आयुक्त, पुणे यांना सादर केला असून सर्व विभागीय आयुक्त यांचेकडून याबाबत विहित नमुन्यात अहवाल शासनास प्राप्त झाल्यावर त्याची पडताळणी करून मदतीची रक्कम देण्याबाबत निर्णय घेण्यात येईल.

राज्यातील ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांच्या खात्यावर एफआरपीची रक्कम नियोजित वेळेत जमा करण्याबाबत

(४१) * ११८४० श्री.सदाशिव खोत, श्री.गोपिचंद पडळकर : तारांकित प्रश्न क्रमांक १०३८७ ला दिनांक २८ डिसेंबर, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) ऊस नियंत्रण कायद्यानुसार हंगामामध्ये गाळप केलेल्या ऊसाचे १४ दिवसात किमान "एफआरपी" प्रमाणे ऊसाची किंमत पुरवठादारांना अदा करणे प्रत्येक कारखान्यास बंधनकारक असतानाही या वर्षीची एफआरपीची (ऊसाची रास्त आणि किफायतशीर किंमत) रक्कम शेतकऱ्यांना अदा करण्यात आली नसल्यामुळे अनेक ठिकाणी शेतकऱ्यांनी आंदोलने केल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, नियोजित वेळेत एफआरपीची रक्कम शेतकऱ्यांच्या खात्यावर जमा न करणाऱ्या साखर कारखान्यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली, तसेच कारवाई करण्याबाबत संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांनी दिलेल्या निदेशानुसार किती कारखान्यांवर अद्यापपर्यंत आरआरसी अंतर्गत कारवाई करण्यात आली आहे,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांच्या खात्यावर एफआरपीची (ऊसाची रास्त आणि किफायतशीर किंमत) रक्कम नियोजित वेळेत जमा करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) अंशतः खरे आहे. थकित एफआरपी मिळणेसंदर्भात सोलापूर/ कोल्हापूर विभागामध्ये निवेदने प्राप्त झालेली आहेत.

(२) हंगाम २०२१-२०२२ मध्ये ज्या कारखान्यांनी ऊस पुरवठादार शेतकऱ्यांची एफआरपी थकित केली आहे, त्या कारखान्यांची संबंधित प्रादेशिक सहसंचालक (साखर) यांच्या स्तरावर प्राथमिक सुनावणीची कार्यवाही चालू आहे. प्रादेशिक सहसंचालक (साखर) यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावानुसार साखर आयुक्तालयाकडून २८ साखर कारखान्याविरुद्ध आरआरसी आदेश निर्गमित करण्यासंदर्भात कारखान्यांची सुनावणी दिनांक २२/०२/२०२२ रोजी निश्चित करण्यात आलेली आहे.

(३) हंगाम २०२१-२०२२ मध्ये एकूण १९१ कारखान्यांनी गळीत केलेले आहे. या हंगामाची देय एफआरपी रुपये १९२८८.४४ कोटी असून साखर कारखाना व ऊस पुरवठादार शेतकरी यांच्यातील कराराप्रमाणे रुपये १७२४३.१४ कोटी देय आहे. त्यापैकी रुपये १५७१०.८८ कोटी अदा झालेली आहे व रुपये १५३२.२६ कोटी थकित आहे. अदा झालेल्या एफआरपी प्रमाण ९१.११% आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**आदिवासी संशोधन आणि प्रशिक्षण संस्थेतील गैरव्यवहाराची
चौकशी करण्याबाबत**

(४२) * १२२५५ श्री.सुरेश धस : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) आदिवासी संशोधन आणि प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांनी धर्मादाय आयुक्त कार्यालयामार्फत नोंदणीकृत असलेल्या आदिवासी सशक्तीकरण संस्थेमध्ये रुपये ७५ कोटी तसेच दिनांक १ जानेवारी, २०१८ ते दिनांक ३१ डिसेंबर, २०२० या कालावधीत राबविण्यात आलेल्या कौशल्य विकास प्रशिक्षण प्रकल्पामध्ये रुपये ७० कोटींचा भ्रष्टाचार केल्याचे माहे मे, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरील भ्रष्टाचाराप्रकरणी दिनांक ८ एप्रिल, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास मुख्य सचिव यांना सविस्तर लेखी पत्र देऊनही याबाबत कोणतीही कार्यवाही करण्यात आलेली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांचेकडून दिनांक १ जानेवारी, २०१८ ते ३१ डिसेंबर, २०२० या कालावधी दरम्यान राबविण्यात आलेल्या कौशल्य विकास प्रशिक्षणाबाबतचा सविस्तर वस्तुस्थितीदर्शक अहवाल प्राप्त झाला आहे काय, असल्यास सदर अहवालाच्या अनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) व (२) हे अंशतः खरे आहे.

मा.श्री.सुरेश धस, वि. प. स. यांचे दिनांक ८ एप्रिल, २०२१ रोजीचे सदर विषयाबाबतचे मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांना संबोधून लिहिलेले निवेदन शासनास प्राप्त झालेले आहे.

सदर प्रकरणी आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांचेकडून अहवाल मागविण्यात आलेला आहे.

- (३) सविस्तर अहवाल शासनास सादर करणेबाबत आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांना कळविण्यात आलेले आहे. सदर अहवाल प्राप्त होताच या प्रकरणी पुढील योग्य ती कार्यवाही करण्यात येईल.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील शेतकऱ्यांना कर्जमाफीचा लाभ मिळण्याबाबत

- (४३) * १२७९७ श्री.रणजितसिंह मोहिते-पाटील : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेंतर्गत राज्य शासनाने शेतकऱ्यांना २ लाख रुपयापर्यंतची कर्जमाफी देण्याच्या घेतलेल्या निर्णयानुसार राज्यातील बहुतांश शेतकऱ्यांना २ लाखांपर्यंतची कर्जमाफी मिळाली असून अद्यापही राज्यातील सुमारे ५ लाख शेतकरी कर्जमाफीपासून वंचित आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, कर्जमाफीपासून वंचित राहिलेल्या शेतकऱ्यांना कर्जमाफीचा लाभ देण्यासंदर्भात सहकार विभागाने वित्त विभागाकडे प्रस्ताव दिला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून संबंधित शेतकऱ्यांना तात्काळ कर्जमाफी देण्यासंदर्भात कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) हे खरे नाही.

(२) होय.

(३) महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना २०१९ अंतर्गत आधार प्रमाणीकरण झालेल्या ३२.३९ लाख कर्जखात्यांपैकी ३१.७१ लाख कर्जखात्यांना रुपये २०,२४४ कोटीचा लाभ देण्यात आला आहे. योजना पूर्णत्वास नेण्याच्या हेतूने प्रधान सचिव (सहकार व पणन) यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक ०८/०२/२०२२ व दिनांक ११/०२/२०२२ रोजी आढावा सभा घेण्यात आल्या आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

कृषिपंप वीज ग्राहकांसाठी स्वतंत्र कंपनी निर्माण करण्याबाबत

(४४) * १२९२३ श्री.प्रसाद लाड, श्री.रामदास आंबटकर : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील महावितरण कंपनीची कृषिपंप वीज ग्राहकांसाठी स्वतंत्र कंपनी करण्याच्या संदर्भात गत वर्षापासून प्रक्रिया सुरु असून त्यासंदर्भात माहे जानेवारी, २०२० च्या पहिल्या सप्ताहात महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ कंपनीच्या संचालक मंडळाच्या बैठकीमध्ये महावितरणने स्वतंत्र कंपनी करण्याचा निर्णय घेतला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, महावितरणचे विभाजन करून स्वतंत्र कृषिपंप कंपनी निर्माण केली तर शेतकऱ्यांना वीज वापराकरिता समस्या निर्माण होतील तसेच शेतकऱ्यांना मिळणारी सबसिडी बंद होईल, त्यामुळे महावितरणचे विभाजन करण्याच्या निर्णयावर वीज कामगार संघटनेनी (महाराष्ट्र स्टेट इलेक्ट्रिसिटी वर्कर्स फेडरेशन) महावितरण कंपनीचे अध्यक्ष, व्यवस्थापकीय संचालक, मा.ऊर्जामंत्री, मा.ऊर्जा राज्यमंत्री, प्रधान सचिव व ऊर्जा विभाग, मंत्रालय आदींकडे माहे जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यादरम्यान संपावर जाण्याचा इशारा दिल्याच्या आशयाचे पत्र सादर केले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, ग्राहक हिताकरीता महावितरण कंपनीचे कृषिपंप वीज कंपनीमध्ये विभाजन न करण्याबाबत शासनाचे धोरण काय आहे,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने राज्यातील महावितरणचे विभाजन करून स्वतंत्र कंपनी निर्माण करण्याचा निर्णय मागे घेण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ सुत्रधारी कंपनीच्या संचालक मंडळाच्या दिनांक ०४/०९/२०१९ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये राज्यातील कृषिपंप वीज ग्राहकांकरिता स्वतंत्र कंपनी स्थापन करण्याच्या दृष्टीने व्यवहार्यतेचा अभ्यास करण्याकरीता तज्ञ समिती गठित करण्याबाबत शासनाकडे प्रस्ताव सादर करण्याच्या ठरावाच्या अनुषंगाने ऊर्जा विभागास प्रस्ताव प्राप्त झाला आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

सरचिटणीस, महाराष्ट्र स्टेट इलेक्ट्रिसिटी वर्कर्स फेडरेशन यांचे दिनांक १२/०१/२०२२ चे पत्र महावितरण कंपनीस प्राप्त झाले असून सदर पत्रात संघटनेने संपावर जाण्याचा इशारा दिलेला नाही.

(३) राज्यातील कृषिपंप वीज ग्राहकांकरिता स्वतंत्र कंपनी स्थापन करण्याच्यादृष्टीने व्यवहार्यतेचा अभ्यास करण्याकरिता शासनाने अद्याप तज्ञ समिती गठित केलेली नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

कृषिपंप ग्राहकांच्या वीज पुरवठ्यासंदर्भातील विविध मागण्यांबाबत

(४५) * १२६५७ श्री.अरुण लाड : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोल्हापूर येथील महावितरण कंपनीच्या कार्यालयासमोर विद्युत वितरणासंदर्भात महाराष्ट्र राज्य इरिगेशन फेडरेशनच्यावतीने मा.लोकप्रतिनिधींच्या मार्गदर्शनाखाली आंदोलन करण्यात आल्याचे दिनांक २० डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर आंदोलनात कृषिपंपाचे सवलतीचे दर निश्चित करणे, उपसा सिंचन योजनांची सबसिडी पूर्वीप्रमाणे सुरु करणे, कृषिपंपाचा वीजपुरवठा थकबाकीच्या कारणास्तव तोडू नये तसेच चुकीची आलेली विद्युत देयके सुधारीत करण्यात येवून वाजवी दराने देयके आकारावीत, राज्यात विद्युत महावितरणचे कृषी ग्राहक किती आहेत, महावितरण कंपनीकडे उच्च व लघुदाब तत्वावर चालणाऱ्या सहकारी पाणीपुरवठा संस्था किती आहेत त्याचप्रमाणे मागील आलेल्या महापुरामध्ये बुडालेले वीज मीटर बसविण्याबाबत शासनाचे धोरण काय आहे व कृषी संजीवनी योजनेत जमा झालेली रक्कम इत्यादी माहिती उपलब्ध करून देण्याबाबत सदर निवेदनाद्वारे फेडरेशनने मागणी केली असल्याचेही माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हेही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने विद्युत वितरणांसंदर्भात केलेल्या मागण्या पूर्ण होण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) हे खरे आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

(३) राज्यातील विविध वर्गवारीतील ग्राहकांचे विजदर ठरविण्याचे संपूर्ण अधिकार महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगास आहेत. सद्यःस्थितीत लघुदाब कृषिपंप ग्राहकांना शासनामार्फत देण्यात येणारी वीजदर सवलत ऑगस्ट, २०१२ पासून कायम ठेवण्यात आली आहे. सन २०२१-२०२२ करीता लघुदाब कृषिपंप ग्राहकांना रुपये ३.२९ प्रति युनिट इतका दर आयोगामार्फत निश्चित केला आहे. सदर ग्राहकांना शासनामार्फत सरासरी रुपये १.८० प्रति युनिट इतकी सवलत देण्यात येते. दिनांक ३१/०१/२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये उच्चदाब उपसा जलसिंचन योजना ग्राहकांना नोव्हेंबर, २०१६ ते मार्च, २०२० पर्यंत रुपये १.१६ प्रति युनिट इतका सवलतीचा दर निश्चित केला होता. महावितरण कंपनीद्वारे सदर ग्राहकांना नोव्हेंबर, २०१६ ते मे, २०२१ पर्यंत रुपये १.१६ प्रति युनिट हा सवलतीचा दर आकारण्यात आला. यापुढेही सवलतीचा दर आकारण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे.

सप्टेंबर, २०२० अखेर ४४,४९,६०१ कृषिपंप ग्राहकांकडे रुपये ४५,८०२ कोटी इतकी थकबाकी होती. कृषिपंप वीजजोडणी धोरण २०२० अंतर्गत निर्लेखनाद्वारे व व्याज व विलंब आकारात सूट देवून सुधारित थकबाकी रुपये ३०,७०६ कोटी इतकी निश्चित करण्यात आली. सदर धोरणांतर्गत एप्रिल, २०२१ ते मार्च, २०२४ पर्यंत सुधारित थकबाकी भरल्यास पहिल्या वर्षी भरलेल्या सुधारित थकबाकी रकमेवर ५०% सुट दुसऱ्या वर्षी भरलेल्या रकमेवर ३०% सुट व तिसऱ्या वर्षी भरलेल्या रकमेवर २०% सुट देण्यात येणार आहे. यासाठी ग्राहकांना सप्टेंबर, २०२० पासूनचे चालू वीज देयक भरणे क्रमप्राप्त आहे. परंतु वारंवार विनंती करूनही चालू वीज देयक न भरणान्या कृषी ग्राहकांचा वीजपुरवठा नाईलाजास्तव खंडीत करावा लागतो. महावितरण कंपनीकडे उच्चदाब उपसा जलसिंचन योजनांचे सुमारे ९३० ग्राहक

असून लघुदाब उपसा जलसिंचन योजनांचे सुमारे ८७३ ग्राहक आहेत. त्यापैकी कोल्हापूर परिमंडळांतर्गत उच्चदाब उपसा जलसिंचन योजनांचे ६४१ ग्राहक असून लघुदाब उपसा जलसिंचन योजनांचे ६६७ ग्राहक आहेत.

कोल्हापूर परिमंडळांतर्गत कोल्हापूर व सांगली जिल्ह्यामध्ये महापुरामध्ये बुडालेले वीज मीटर उपलब्धतेनुसार बदलणेचे काम चालू असून आतापर्यंत १८८४ मीटर्स बदलणेत आले आहेत. नैसर्गिक आपत्तीमुळे नुकसान झालेले मिटर विनामुल्य बदलविण्यात येतात.

मुख्यमंत्री कृषी संजीवनी योजना २०१७ अंतर्गत ७,३५,२८२ कृषी ग्राहकांनी भाग घेवून दिनांक ३०/०८/२०१८ अखेर एकूण रुपये ५३३.४३ कोटी इतका भरणे केला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

विधान भवन :
मुंबई.

श्री.राजेन्द्र भागवत
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानपरिषद

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर करण्यात आली आहे.

मुद्रण: शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.